PROGRAMM

DES

KÖNIGL. MARIEN-GYMNASIUMS ZU POSEN

für das Schuljahr 1858/59.

PROGRAM

KRÓLEWSKIEGO

GIMNAZYUM Ś. MARYI MAGDAL. W POZNANIU

na rok szkólny 1858/59.

POSEN,
Buchdruckerei von M. Zoern.
1859.

POZNAŃ,
czcionkami drukarni M. Zoerna.
1859.

Schulnachrichten

für

den Zeitraum vom 13. October 1858 bis zum 25. August 1859.

Wiadomości szkólne

od

13. Października 1858. do 25. Sierpnia r. 1859.

I. Lehrverfassung.

PRIMA. Ordin. Prof. *Wannowski.* Die beiden Curse dieser Klasse hatten gemeinschaftlichen Unterricht mit Ausnahme von 4 Stunden, in denen sie getrennt waren und zwar in 1 St. Deutsch, 1 St. Latein, 2 St. Math. A. **Sprachen:** a. Latein: 8 St. wöchentlich. Davon 4 St. Cicero de officiis; 1 St. freie lat. Aufsätze; 1 St. Exerc. und Extempor. *Wannowski.* 2 St. Hor. carm. III., IV. und Serm. II. Auswahl; Metr. Uebersetzg. Memor. *Schweminski.* — b. Griechisch: 6 St. Davon 2 St. Euripides Medea; (alle 14 Tage 1 St. Kontrolle der Privat-Lectüre des Homer.) *Wannowski.* 2 St. Plat. Meno. Jo; Abriss der Geschichte der griech. Philosophie. 2 St. Gramm. nach Buttm. §. 113—114, 131—136, 143—149, nebst Wiederholung der übrigen Theile der Synt. Extempor. und Specimina. Dr. *Steiner.* — c. Deutsch: 3 St. Liter. Gesch. von der ältesten Zeit bis Lessing, mit zahlr. Proben. Aufsätze; Vorträge; Privatim O.-I.: Goethe, Torquato Tasso; Schakespeare: Coriolanus; U.-I. Lessing: Minna von Barnhelm und Schiller: Don Carlos. — Philosophische Propädeutik: Empirische Psychologie. *Schweminski.* — d. Polnisch: 2 St. Davon 1 St. mündliche Vorträge abwechselnd mit Durchnahme der schriftl. Arbeiten und 1 St. Liter. Gesch. v. 1622—1822. *Rymarkiewicz.* — e. Französisch: 2 St. Davon 1 St. aus der Élite des classiques français par Schwalb; tome VII. Iphigérie par J. Racine; 1 St. Exercit. abwechselnd mit Extemporale verbunden mit Uebungen im mündlichen Ausdruck und Wiederholung der grammat. Regeln. *Rymarkiewicz.* — f. Hebräisch: 2 St. Vom schwachen Verb., Bildung der Nomina, Partikeln nach Seffer. Das Wichtigste aus der Syntax nach Vosen. Uebersetz. aus der Bibel u. einiger ausgewählten Psalmen. R.-L. *Bilewicz.* B. **Wissenschaften:** a. Kathol. Religion: 2 St. Davon 1 St. d. Lehre v. d. Gnade, d. Kirche, d. Gemeinschaft u. Verehrung der Heiligen, v. Fegefeuer, v. Glauben, Hoffnung, Liebe, v. Eide, v. d. Gelübden; Wiederholung der Lehre v. d. h. h. Sacramenten; man erklärte den Inhalt d. Bücher d. h. Schrift, ihre Glaubwürdigkeit; 1 St. Kirchengeschichte v. Anfang d. Reformation biz auf uns; d. Zeiten d. h. h. Apostel, d. erste Einrichtung d. Kirche, d. Zerstörung v. Jerusalem, d. Verfolgung d. Christen bis auf die Gnostiker. Regens *Kantorski.* — b. Evang. Religion: 2 St. (Prima und Secunda combinirt) Kirchengeschichte, Brief an die Coll. im Urtext. *Schönborn.* — c. Mathemathik: O.-I. 4 St. Davon 3 St. Stereometr. u. Kombinationsl. beendet; Wiederh. d. wichtigst. Theile a. Brettner's Geometrr. u. Arithm. 1 St. Auflös. verschied. mathem. Aufgab. U.-I. 4 St. Davon 2 St. d. ganze Stereometr.; 2 St. v. d. Verhältnis., Proportion., arithm. u. geometr. Progres. Kombt.-Lehre. nebst Uebung.; Wiederh. einig. früher. Kurse. Dr. *Ustymowicz.* — d. Physik: 2 St. Elektromagnetismus, Magnetoelektr. u. Optik. *Der Director.* — e. Geschichte: 3 St. Geschichte der neueren Zeit nach Pütz's Lesebuch. *Czarnecki.* C. **Fertigkeiten:** Siehe am Ende dieses Abschnittes.

I. Plan nauk.

KLASSA I. Ordyn.: Profes. *Wannowski.* Obadwa oddziały téj klassy wspólnie pobierały nauki z wyjątkiem 4 godzin, w których były rozłączone t. j. w 1. godz. niemieckiego, w 1. łaciny, w 2. matematyki. A. **Języki:** a. Łaciński: 8 god. tygodn. Z tych w 4 Cicero de officiis; w 1 godz. wolne wypracowania; w 1 godz. Exerc. i Extemp. *Wannowski.* 2 godz. Hor. carm. III., IV. i Serm. II. wyjątki. Tłumacz. miarowe. Kilku ód uczono się na pamięć. *Schwemiński.* — b. Grecki: 6 godz. Z tych w 2 godz. Euripid. Medea; (co 2 tygod. kontrolowano uczniów w 1 godz. w ich prywatn. czytaniu Homera). *Wannowski.* w 2 godz. Plat. Meno, Jo; rys histor. filozofii greckiéj; w 2 godz. gramm. podług Buttm. §. 113—114, 131—136, 143—149, i powtarzano resztę składni; Extemp. i ćwicz. dom. Dr. *Steiner.* — c. Niemiecki: 3 godz. Hist. liter. od czasów najdawniejszych do Lessynga wraz z liczn. próbami, wypracowania; wykłady. Prywatnie czytano: w I. wyższ. Goethego: Torquato Tasso; Szakspeara: Koriolana; w I. niższ. Lessynga: Minnę Barnhelm i Szyllera: Don Carlosa. — Z propedeutyki filozof. przechodzono: Psychol. empiryczną. *Schweminski.* — d. Polski: 2 godz. Z tych w 1 godz. miewano wykłady lub rozbierano wypracowania, w 1 godz. wykładano historją liter. od r. 1622—1822. *Rymarkiewicz.* — e. Francuzki: 2 godz. Z tych w 1 godz. czytano z Èlite des classiques français Schwalbego: tom VII. Iphigenią J. Racina; w 1 godz. ćwicz. domowe na przemian z Extemp. w połączeniu z ćwicz. ustnemi i powtarzaniem reguł grammat. *Rymarkiewicz.* — f. Hebrajski. 2 godz. O konj. słabéj, formac. imion, partykuł, podł. Seffera. Główne prawidła z składni podł: Vosena. Tłumacz. ustępy z biblii i kilka wybran. psalm. X. *Bilewicz.* — B. **Nauki:** a. Religia katolicka: 2 godz. Z tych w 2 godz. wykładano naukę o łasce, o kościele, o społeczeństwie i czci Świętych, o czyszczu, o wierze, nadziei i miłości, o przysiędze, o ślubach; powt. naukę o sakramentach, rozbierano treść ksiąg pisma św. ich wiarogodność; w 1 godz. historya kościoła od pocz. Reform. aż do naszych czasów; czasy apost., pierwsze urządzenie kościoła, zburzenie Jerozolimy, prześladowanie chrześcian aż do Gnostyków. X. *Kantorski.* — b. Religia ewangelicka: 2 godz. (wspólnie z klassy II.) historya kościoła, list do Koll. w tekscie pierwotnym. *Schoenborn.* — c. Matematyka: I. w. 4 godz. Z tych w 3 godz. stereometryą i naukę o kombinacjach ukończono; powtórz. najważniejsze części z Brettnera Geometryi i Arytmet.; w 1 godz. rozwiązyw. różne zadania matemat. I. n. 4 godz. Z tych w 2 godz. cała stereometrya; w 2 godz. o stosunkach i proporc.; progress. arytm. i geometr. nauka o kombinacjach wraz z ćwiczeniami; powtarzan. kilka dawniejsz. działów. — d. Fizyka: 2 godz. Nauka o elektromagnetyzmie, magnetoelekt. i optyce. *Dyrektor.* — e. Historya powszechna: 3 godz. Dzieje wieków nowszych podł. Pütza. *Czarnecki.* — C. **Sztuki:** Patrz na końcu tego rodziału.

OBER-SECUNDA. Ordin. Prof. *Schweminski.* A. **Sprachen:** a. Latein: 10 St. Gramm. n. Zumpt Cap. 84—87. Cic. orat in Cat. I.-IV. u. Philipp. II. Virgil. Aen. V. u. Bucol.; Uebersetz. a. Forbiger. Abthl. III. Exercit.; d. Geübteren auch freie Arbeiten, Extemp., Metr. Uebungen, zuletzt Uebersetz. Memor. Privat.: Sallust; Cat. u. Virg. Aen. II. *Schweminski.* — b. Griechisch: 6 St. Davon 3 St. Lucian: Somnium, Timon, Nigrinae; d. erst. Dialogi deorum. 2 St. Homer Il. VIII., IX., X., 1 St. Gramm. u. Exercit. alle 14 Tage. *Wannowski.* — c. Deutsch: 2 St. Lectüre: Schillers Macbeth. Häusl. Arb. u. Extemp. Vorträge. *Czarnecki.* — d. Polnisch: 2 St. Theorie d. Dichtkunst n. Cegielski's Nauka Poezyi. Aufsätze. Extemp. Vorträge. *v. Przyborowski.* — e. Französisch: 2. St. Davon in 1 St. a. Goebel's Biblioth. gedieg. Werke Bänd. 8. Le capitaine Don Blas p. Gabriel Gerry et La peau d'ours p. Th. Pavie. 1 St. Exercit. u. Extemp. u. Gramm. n. Otto, 2. Cursus 41—60 Lection. *Węclewski.* — f. Hebräisch: 2 St. vom schwachen Verb. Pronom. Zahlwört. Uebersetz. gewählter Stücke a. d. Bibel n. Seffer. *Bilewicz.* — B. **Wissenschaften:** a. Kathol. Religion: 2 St. Davon 1 St. d. Lehre v. d. h. h. Sacramenten; 1 St. Kirchengesch. bis zur Verfolg. d. Christen z. Z. d. Decius. *Kantorski.* — b. Evang. Religion: Siehe Prima. — c. Mathematik: 4 St. Davon 2 St. Trigonom. m. pract. Uebungen; 2 St. d. Lehre v. d. Logarithmen u. Gleichungen mit einer u. mehreren Unbekannten, einfachen u. quadratischen. Dr. *Ustymowicz.* — d. Physik: 1 St. Nach Brettner's Leitfaden aus Abschn. III. Wiederholung d. Abthln. 1, 2, 4, 5, dann 3, 6, 7, 8, Abschn. IV. u. IX. *Spiller.* — e. Geschichte: 3 St. Römische Gesch. n. Pütz's Lesebuch. *Czarnecki.* — C. **Fertigkeiten:** Siehe am Ende dieses Abschnittes.

UNTER-SECUNDA. Ordin. Gymn.-Lehrer Dr. *Steiner.* A. **Sprachen:** a. Latein: 10 St. Davon 4 St. Kurze Uebersicht der röm. Geschichtsschreib. u. Liv. l. XXVII, XXVIII. Zumpt lat. Gramm. c. 61—69 u. 76—81. Metr. u. Memorirübg. 1 St. Forbiger I-IX u. XXXIX in 1 St. lat. Extemp. u. Specim. 2 St. z. prakt. Einübung d. gebräuchlichsten Geschichtsvokabeln wurden d. Gesch. d. röm. Könige u. d. Kriege gegen Persenna erst fragweise u. dann in zusammenhängender Rede lat. besprochen. Virg. Aen. l. VI, VII, V. 1—475. Dr. *Steiner.* — b. Griechisch: 6 St. Davon 3 St. Kurze Uebers. d. griech. Geschichtsschreib.; Xenoph. Hell. V, VI, c. 1—3. Buttm. §. 113—121 u. behufs d. Stils d. Wesentlichste über d. Gebrauch d. Artikels, d. Temp. und Modi; 1 St. Extempor. und Specim. Dr. *Steiner.* 2 St. Homer Odys. I—IV. *Węclewski.* — c. Deutsch: 2 St. Lectüre: Ausgewählte Gedichte Schiller's; häusl. Arb. u. Extemp. Vorträge. *Czarnecki.* — d. Polnisch: 2 St. Theorie d. Prosa: (v. Thema u. d. Disposition) n. Rymarkiewicz; Vorträge u. Lectüre; Aufsätze u. Extemp.; freiwillige Berichte über geles. poln. Bücher. Bis Ostern Dr. *Wolfram*, später Dr. *Nehring.* — e. Französisch: 2 St. Goebel's Biblioth. gedieg. Werke: Donatieu de Matinique p. Reybaud; Les Paulistes p. Arago; Le Capitaine Pamphile p. Dumas. Otto's Gramm. Wiederhlg. a. d. 1. Curs. Lect. I—IX, a. d. 2. 41—54; Exerc. u. Extemp. *Węclewski.* — f. Hebräisch: 2 St. Das Wichtigste aus d. Etym. v. starken Verb. Pronom. Uebung im Lesen n. Seffer. *Bilewicz.* — B. **Wissenschaften:** a. Kathol. Religion: 2 St. Bis Ostern 1 St. Erklär. d. Evang. d. h. Matthäus; 1 St. Erklär. d. Kirchenjahres. Von Ostern in beid. Stund. d. Lehre v. d. Schöpfg. d. Mensch. u. v. d. Erbsünde. *Kantorski.* — b. Evang. Religion: S. Prima. — c. Mathematik: 4 St. Wiederhlg. der Pens. d. früher. Klassen, namentl. auch d. Anwend. d. Theorie auf d. sogen. bürgerl. Rechng. Die einf. bestimmt. u. unbest. d. quadrat. Gleichungen; algebraische Aufgab. Beendig. d. Geometrie. häusl. Aufgaben. *Spiller.* — d. Physik: 1 St. Einleitung. Abschn. I. II. III. 1, 2, 3, 7, 9; IV. n. Brettner's Leitfaden.

KLASSA II. WYŻSZA. Ordyn.: Profes. *Schweminski..* A. **Języki:** a. Łaciński: 10 godz. Gramm. podł. Zumpta §. 84—87. Cic. oratt. in Cat. I—IV. i Philipp. II. Virgil. Aen. V. i Bucol. Tłumacz. z Forbigera zadań rozdz. III.; ćwicz. dom. bieglejsi pisali wolne wyprac. i ćwicz. w kl.; ćwicz. metr., (w końcu tłum.). Uczono się na pam. Prywatnie czyt. Sallust: Cat. i Virg. Aen. II. *Schweminski.* — b. Grecki: 6 godź. Z tych w 3 godz. czyt. Luciana: Somn., Timon. Nigrinus, pierw. Dialogi deor.; w 2 godz. Homer Il. VIII. IX. X; w 1 godz. Gramm. i Exerc. co 2 tyg. *Wannowski.* — c. Niemiecki: 2 godz. Czyt. Makbetha p. Szyllera; wypracow. dom. i ćwicz. w klas.; wykłady. *Czarnecki.* — d. Polski: 2 godz. Teorja poezyi podł. Cegielskiego Nauki poezyi; ćwicz. dom. i w kl.; wykłady. *Przyborowski.* — e. Francuzki: 2 godz. Z tych w 1 godz. czyt. Goebela t. 8.: Le capitain Don Blas p. Gabriel Ferry i La peau d'ours p. Th. Pavie; w 1 godz. ćwicz. dom. i w kl. i gramm. podł. Ottona 2. kurs, 41—60 lekcja. *Węclewski.* — f. Hebrajski: 2 godz. O słowie słabym, o zaimku, imien. liczbow.; tłumaczono wyimki z biblii podług Seffera. X. *Bilewicz.* — B. **Nauki:** a. Religia katolicka: 2 godz. W 1 godz. nauka o sakrament. ś. ś. w 2. godz. hist. kościoła aż do prześladow. za Decyusza. X. *Kantorski.* — Religia ewangelicka: p. kl. I. — c. Matematyka: 4 godz. Z tych w 2 godz. trygonometrja z prakt. ćwicz.; w 2 godz. nauka o logarytmach i równaniach z jedną i więcéj nieznajomych, prostych i drug. stopn. Dr. *Ustymowicz.* — d. Fizyka: 1 godz. podł. Brettnera ks. podręcz. powtórz. w rozdz. III. oddz. 1. 2. 4. 5. potém 3. 6. 7. 8. rodz. IV. i IX. *Spiller.* — e. Historya: 3 godz. Dzieje rzymskie podł. Pütza. *Czarnecki.* — C. **Sztuki:** Patrz k. t. rodz.

KLASSA II. NIŻSZA. Ordyn. etat. naucz. gimn. Dr. *Steiner.* A. **Języki:** a. Łaciński: 10 godz. Z tych w 5 godz. krótki pogląd na historyków łacińskich i Liw. XXVII. XXVIII. Gramm. podł. Zumpta c. 61—69 i 76—81. Metryka i ćw. pam. w 1 godz.; z Forbigera zadań tłum. I—IX. i XXXII—XXXIX. w 1 godz.; ćwicz. w domu i w kl. w 2 godz. Aby się ćwiczyć w mówieniu i przyswoić sobie techn. wyrazy wojenne przechodzono historyą królów rzym. i wojny przeciw Persennie z pocz. za pomocą pytań, późniéj w ciągłéj łac. mowie. Virg. Aen. VI. VII. V. 1—475. Dr. *Steiner.* — b. Grecki: 6 godz. Z tych w 3 godz. dano uczn. krótki rys histor. greckich i Xenoph. Hell. V. VI. 1—3. Buttm. §. 113—121 i co najważniejsze z nauki o artykule, o czasach i tryb.; w 1 godz. ćw. dom. i w kl. Dr. *Steiner.* W 2 godz. Hom. Odys. I—IV. *Węclewski.* — c. Niemiecki: 2 godz. Czyt. poez. wyb. Szyllera; ćwicz. dom. i w kl.; wykłady. *Czarnecki.* — d. Polski: 2 godz. Teor. prozy p. Rymarkiewicza (o temacie i dyspoz.) wykł. czyt. aut. wypracow. i ćwicz. w kl.; dobrowolne sprawozd. z czytanych książek. Do Wielkiéjnocy Dr. *Wolfram*, późniéj Dr. *Nehring.* — e. Francuzki: 2 godz. czyt. z Goebla: Donatieu de Matinique p. Reybaud, les Paulistes p. Arago, le Capitaine Pamphile p. Dumas. Gram. podł. Ottona powt. z kursu I. lekc. I—IV., z II. 41—54. ćwicz w domu i w kl. *Węclewski.* — f. Hebrajski: 2 godz. Najważn. części etym. o słow., zaimku; ćwicz. się w czyt. podł. Seffera. X. *Bilewicz.* — B. **Nauki:** a. Religia katolicka: 2 godz. Aż do Wielkiéjnocy w jedn. godz. czytano i wykładano ewangel. wedł. św. Matteusza, w drugiéj rozbierano rok kościelny; Od Wielkiéjnocy w obydwóch o stworzeniu człowieka i grzechu pierworod. X. *Kantorski.* — b. Religia ewangelicka: P. kl. I. — c. Matematyka: 4 godz. Powt. pensa kl. poprzedn., mianowicie o zastós. teor. do tak nazwan. rachunków z życia towarzysk. Równanie oznaczon. i nieozn. proste i drug. stopn.; zadania z algebry; ukończ. geometrją; rozwięzyw. zadania w domu. *Spiller.* — d. Fizyka: 1 godz. Wstęp, oddz. I, II, III, 1. 2. 3. 7. 9; IV. podł. podręcz. ks. Brettnera.

Spiller. — e. Geschichte: 3 St. Die altasiat. u. afrikan. Staaten u. specielle Geschichte Griechenlands. *Czarnecki.* — C. **Fertigkeiten:** Siehe am Ende dieses Abschnittes.

OBER-TERTIA A. Ordin. Ordentl. Gymn.-Lehrer *Węclewski.* A. **Sprachen:** a. Latein: 10 St. Davon 3 St. Caes. d. bel. civ. II. III. 1—60. (Privat. las. d. Schüler unter Controlle d. Lehr. Justin. hist.); 2 St. Ovid. Met. I. 1—567; 743. z. E. II. 1—408, 680—707; IV. 1—166, 389—415. Lehre v. d. Prosod. n. Zumpt. Kap. 3. Metr. Uebg. (Hexam.) Memorirübg. aus Ovid. 1—208, 2 St. Benecke's Leseb. ausgew. Abschn; 2 St. Gramm. n. Zumpt, u. zwar in 1 St. cap. 76—84 excl. in d. 2. Wiederhol. der Etymolog. u. Synt. cas.; Exercit. u. Extemp. *Węclewski* — b. Griechisch: 6 St. Davon 4 St. Gramm. n. Enger: Etymol.; mündl. u. schriftl. Uebers. aus Enger's Leseb. Exerc. u. Extemp.; Hom. Od. X. 1—305. Das Nothwendigste a. d. Metr. u. d. homer. Formenlehre. *Figurski;* 2 St. Xen. Anab. IV. V. 1—2. Dr. *Wolfram.* — c. Deutsch: 3 St. Vom Periodenbau n. Wiederhol. d. einf. u. zusammenges. Satzes; Lectüre a. Schweminski's Leseb., Vorträge, häusl. u. Klassenarb.; schriftl. Fehlerverbes. durch d. Schüler, ihre Revision durch den Lehrer. *Spiller.* — d. Polnisch: 2 St. Theorie der Prosa n. Rymarkiewicz Absch. III—V. Redeübg. u. Les.; Aufs. u. Ext. Ber. üb. gel. poln. Bücher. Dr. *Wolfram.* — e. Französisch: 2 St. Exerc. u. Extemp.; Charles XII c. II. Gramm. n. Szulc, Wiederhol. bis z. d. Verbes irrégal. Pronoms indéfinis. *Węclewski.* — B. **Wissenschaften:** a. Kathol. Religion: 2 St. Die Lehre v. Gott, v. d. Eigenschaften Gottes, v. d. Schöpf. d. Menschen, v. d. Erbsünde mit Rücksicht auf d. Sekte d. Pelagius u. auf d. Lehre d. Reformat., v. d. Kirche, d. Verehrung d. Heiligen, v. d. Fegefeuer. *Kantorski.* — b. Evang. Religion: 2 St. comb. m. d. beid. Unter-Tertien u. IV.) Lesen d. heil. Schrift, Kernlieder u. Verse memorirt. *Schönborn.* — c. Mathetik. 3 St. Alle Operationen m. allen Zahlformen theils wiederholt theils zu Ende geführt; Anw. auf d. besond. Zahlen. In d. Geom. Wiederh. u. Ergänz. d. früh. Pensum, dann bis §. 19 nach Brettner's Lehrbuch. *Spiller.* — d. Naturgesch.: 1 St. Mineralog. u. Botanik n. Szafarkiewicz Cursus II. mit Vorzeigung d. wichtigst. Repräsentanten. Dr. *Ustymowicz.* — Geschichte und Geographie: 3 St. Gesch. d. Mittelalt. wiederh. u. die d. neuer. Zeit b. auf d. franz. Revolut. mit Rücks. a. d. geogr. Verhältn. d. betreff. Länder. Bis Ostern *Czarnecki*, später Dr. *Nehring.* — C. **Fertigkeiten:** Siehe am Ende dieses Abschnittes.

OBER-TERTIA B. Ordin. Ordent. Gymn.-Lehr. *Szulc I.* A. **Sprachen:** a. Latein: 10 St. Davon 3 St. Caes. de bel. civ. I.; 2 St. Gramm. n. Zumpt: d. Lehre v. d. temp. u. mod.; 2 St. Bennecke. Uebers. entsprech. Beispiele; 2 St. Ovid. VIII. 725—884, IX, 1—104. III. 335—733 XV. 622—744. Alle 8 Tage Exerc. od. Extemp. *Szulc I.* — b. Griechisch: 6 St. Dav. 2 St. Gramm. n. Enger: Wiederhol. d. Pensum v. U.-III; verba contracta, auf *μι* u. alle unregelmäs. Verba; entsprech. Stücke wurden aus dem Deutsch. in's Griech. aus Enger's Leseb. mündl. und schriftl. übersetzt; 1 St. alle 14 Tage ein Exerc. od Extemp.; 1 St. von Ostern ab Hom. Od. 1—315; Lehre v. d. Prosodie, dabei Metr. Uebgg.; d. Nothwendigste a. d. homer. Formenlehre. Memorirt Od. I. 1—65. Dr. *Wolfram*; 2 St. Xen. Anab. I. 1—7. *Szulc I.* — c. Deutsch: 3 St. wie in Ob.-Tert. A. *Spiller.* — d. Polnisch: 2 St. Davon 1 St. Regeln d. prosaisch. Stylistik durchgen. u. b. d. Beurthlg. d. Arbeiten angewendet; in der 2 freie Vorträge. Bis Ostern Dr. *Wituski* später Dr. *Nehring.* — e. Französisch: 2 St. Davon 1 St. Gramm. Wiederhol. d. regelmäss. Formenlehre bis zu d. unregelm. Verb. n. Ahn. Unregelm. Verba; 1 St. Charles XII Buch II. *Szulc I.* — B. **Wissenschaften:** a. Kathol. Religion: 2 St. wie in Ob.-Tert. A. *Kantorski.* — b. Evang. Religion: 2 St. wie in Ob.-Tertia A. — c. Mathemathik: 3 St. Nach

Spiller. — e. Historya: 3 godz. Dzieje starożytne państw w Azyi i w Afryce i szczegółowo dzieje Grecyi. *Czarnecki.* — C. **Sztuki**: Patrz n. k. t. rozdz.

KLASSA III. WYŻRZA A. Ordyn. etat. naucz. gimn. *Węclewski.* A. **Języki**: a. Łaciński: 10 godz. Z tych w 3 czyt. Caes. de bell. civili II. III. 1—60. (Prywatn. czyt. pod okiem naucz. Just. his.); w 2 godz. Ovid. Metamor. I, 1—567; 748—końca I1, 1—408, 680—707. IV. 1—166, 389—415. Nauka o prozod. podł. Zumpta cap. 3. Metryczn. ćw. (hexametr.) Ćw. pam. z Ovid. 1—208; w 2 godz. tłumaczono wybierane ustępy z Beneck; w 2 god. Gramm. podług Zumpta, w 1 z nich cap. 78—84 wyłącznie, w 2. powtarz. etymol. i synt. przypad. w 1 godz. ćwicz. w dom. i w kl. *Węclewski.* — b. Grecki: 6 godz. Z tych w 4 godz. Gramm. p. Engera: etymol.; tłum. ustne i piśm. z Engera zadań; Hom. Od. X. 1—305. wykładano najgłown. zasady metryki i homer. Gramm. *Figurski;* 2 godz. Xen. Anab. IV. V. 1—2. Dr. *Wolfram.* — c. Niemiecki: 3 godz. Powtórz. naukę o zdaniu pojed. i złoż. i uczono się o okresach; czyt. z książki Schweminskiego; wykłady; ćwicz. w domu i w kl.; uczniow. popraw. na piśm. błędy w nich poczyn., nauczyc. je przeglądał. *Spiller.* — d. Polski: 2 godz. Teor. prozy podł. Rymarkiewicza. Rozdz. IV. V. wykł. ćw. dom. i w kl.; sprawozd. z czyt. pol. książek. Dr. *Wolfram.* — e. Francuzki: 2 godz. ćw. w dom. i w kl.; Charles XII. ks. II; Gramm. p. Szulca, powtórz. aż do słów nieregularn. — Pronoms indéfinis. *Węclewski.* — B. **Nauki**: a. Religia katolicka: 2 godz. Nauka o Bogu, o własnościach Boga, o stworzeniu świata duchowego i materjalnego, o stworz. człow., o grzechu pierwor. z uwzględnieniem sekty Pelagiusza i nauki reformac.; nauka o kość., o czci Świętych, o czyszczu. X. *Kantorski.* — b. Religia ewangelicka: 2 godz. (w połącz. z klas. III. i IV.) Czytano pismo św.; śpiew. rel. i przypowieści ucz. się na pamięć. *Schoenborn.* — c. Matematyka. 3 godz. Wszystkie działania z ilościami częścią powtarzano, częścią dokończono; zastósowanie do liczb. W Geometryi powtórz. i uzupełn. poprzednie pensa, potém do §. 19 podł. książki Brettnera. *Spiller.* — Hist. natur. 1 godz. Mineralogia i botanika podł. Szafarkiewicza, kurs II, pokazywano najważniejsze exemplarze. Dr. *Ustymowiez.* — e. Histor. i Geogr.: 3 godz. Dzieje wiek. średn. powtórz. i wykładano dzieje nowsz. czasów aż do rewol. franc. zwracając uwagę na stos. geograficzne krajów, których dzieje przechodz. Do Wielkiéjnocy *Czarnecki*, późniéj Dr. *Nehring.* — C. **Stuki**: Patrz n. k. t. rozdz.

KLASSA III. WYŻSZA B. Ordyn.: etat. naucz. gimn. *Szulc I.* A. **Języki**: a. Łaciński: 10 godz. Z tych w 3 godz. Caes. d. bell. civ. I; w 2 godz. z gramm. Zumpta naukę o czasach i trybach; w 2 godz. tłumacz. z Beneckego odpowiednie kawałki; w 2 godz. Ovid. VIII. 725—884. IX. 1—104. III. 335—733. XV. 622—744. Co tydzień Exerc. albo Extemp. *Szulc I.* — b. Grecki: 6 godz. Z tych w 2 godz. Gramm. podł. Engera: powt. pensum III. n.; słowa ściągane, na *μι* i nieforemne; odpowied. kawałki z zadań Engera tłum. z niem. na grec. ustnie i na piśmie; co 2 tygodnie ćw. w domu lub w kl.; w 1 godz. od Wielkiéjnocy Homera Odyss. 1—315; nauka o prozodyi wraz z ćw. metrycznemi; co najważn. z gramm. homer.; na pamięć uczono się Od. 1—65. Dr. *Wolfram.* 2 godz. Xen. Anab. I. 1—7. *Szulc I.* — c. Niemiecki: 3 godz. jak w kl. III. w. A. *Spiller.* — d. Polski: 2 godz. Z tych przech. w 1 godz. reg. stylist. z zastósow. ich przy rozbier. wyprac.; w 1 godz. wykł. Do Wielkiéjn. Dr. *Wituski*, po Wielkiéjn. Dr. *Nehring.* — e. Francuzki: 2 godz. Z tych w 1 godz. Gramm.: powt. etym. aż do słów niereg. p. Ahna; słowo nier.; w 1 godz. Charles XII. k. II. *Szulc I.* — B. **Nauki**: a. Religia katolicka: 2 godz. jak w kl. III. w. A. X. *Kantorski.* — b. Religia ewangelicka: 2 godz. jak w kl. III. w. A. — c. Mathematyka: 2 godz. Podł. ks. Brettnera o podob. i wymierz. fig. prostol.

Brettner's Lehrbuch: v. d. Aehnl. u. Ausmes. d. gradlinigen Figuren. Die Lehre v. Kreise bis §. 203. In d. Arithm.: Wiederhol. d. Pensums v. Unt. Tert., bis Ostern Dr. *Uslymowicz*, später Dr. *Wituski.* — d. Naturgesch.: 1 St. wie in Ob.-Tert. A. Dr. *Ustymowics.* — e. Geschichte: 3 St. Uebers. d. neuer. Zeit b. z. Jahre 1789 n. Pütz's Leitf. III. Abth. Insp. *Rymarkiewicz.* — C. **Fertigkeiten**: Siehe a. Ende d. Abschnitts.

UNTER-TERTIA A. Ordin.: Oberl. *Figurski.* A. **Sprachen**: a. Latein: 10 St. Gramm. n. Zumpt: Wiederhol. der Etymolog. u. d. Synt. cas.; dann d. Synt. temp. u. mod. bis cap. 79; Uebersetz. a. Benecke's Leseb. II.; wöchentl. Exerc. u. Extemp., Caes. de bel. gall. II. IV. VI 1—30 stator., 30—44 curs.; Ovid. Metam. XIII. 1—897. Metr. n. Zumpt. *Figurski.* — b. Griechisch: 6 St. Davon 2 St. Gramm. n. Enger bis z. d. Verb. contr.; 3 St. Uebersetz. entsprechender Stücke a. Enger's Leseb.; 1 St. Ext. Dr. *Mierzynski.* — c. Deutsch: 3 St. Der einf. u. zusammenges. Satz; Lectüre u. deren freies Nacherzählen n. Schwemiński's Leseb. II. Memorirübg.; häusl. u. Klassenarb. *Figurski.* — d. Polnisch: Memorirübg.; Erzählen d. Inhalts geles. Bücher u. alle 14 Tage ein Exerc. od. Extemp. *Szulc II.* — e. Französisch: 2 St. Dav. 1 St. Gramm. Regeln. Formenl. bis z. d. unregelm. Verb.; 1 St. Uebersetz. aus d. Leseb. von Szulc. Alle 14 Tage ein Exercitium oder Extempor. *Szulc I.* — B. **Wissenschaften**: a. Kathol. Religion: 2 St. Wiederhol. d. bibl. Gesch. d. n. Test. bis a. d. Leidensgesch. Jesu; a. d. Moral: die Gebote Gottes, die d. Kirche; d. Tugenden, Glaube, Liebe, Hoffnung, Furcht Gottes, Tugend d. Gehors., Gebet, gemeinsch. Andachtsübg., d. Nächstenliebe, d. Liebe s. selbst in ihr. geheil. Pflichten. *Kantorski.* — b. Evang. Religion: 2 St. S. Ob.-Tert. — c. Mathematik: 3 St. Nach Brettner's Leseb.: v. d. Parallellinien u. v. d. Vergleich. d. Parallellogr. miteinander u. m. Dreiecken hinsichtl. d. Flächeninhalts bis §. 110. Von d. Potenzen u. Wurzeln. Dr. *Wituski.* — d. Naturgech.: Siehe Ob.-Tertia. Dr. *Ustymowicz.* — e. Geschichte und Geographie: 3 St. Geschichte d. Mittelalters. Dr. *Szulc II.* — C. **Fertigkeiten**: Siehe a. Ende d. Abschn.

UNTER-TERTIA B. Ordin.: Gymn.-Lehrer *v. Przyborowski.* A. **Sprachen**: a. Latein: 10 Tt. Davon 3 St. Caes. de bell. gall. III. V 1—30; 2 St. Ovid. Metamor. II. 1—366; 2 St. Gramm. n. Zumpt, Temp.- u. Modusl. b. §. 583; 2 St. Benecke Uebers. a. d. Deutsch. in's Lat.; 1 St. Exerc. u. Ext. Memorirüb. *Przyborowski.* — b. Griechisch: 6 St. Gramm. n. Enger b. z. d. Verb. auf *μι.* Uebers. entspr. Stücke a. Enger's Leseb.; Ext. *Przyborowski.* — c. Deutsch: 3 St. wie in Unt.-Tert. A. Bis Ostern *Figurski*, n. Ostern Dr. *Nehring.* — d. Polnisch: 2 St. wie in Unt.-Tertia A. Dr. *Szulc II.* — e. Französich: 2 St. wie in Unt.-Tertia A. *Szulc I.* — B. **Wissenschaften**: a. Kathol. Religion: 2 St. wie in Unt.-Tert. A. *Kantorski.* — b. Evang. Religion: 2 St. wie in Unt.-Tert. A. *Schönborn.* — c. Mathemathik: 3 St. wie in Unt.-Tert. A. Dr. *Wituski.* — d. Naturgesch.: wie in Unt.-Tert. A. Dr. *Ustymowicz.* — e. Geschichte u. Geographie: 3 St. Gesch. d. Mittelalt. mit Anwend. der Geogr. Bis Ostern Dr. *Szulc II.*, nachher Dr. *Nehring.* — C. **Fertigkeiten**: Siehe am Ende dieses Abschnitts.

QUARTA A. Ordin.: Gymn.-Lehrer Dr. *Wolfram.* A. **Sprachen**: a. Latein: 10 St. Dav. 4 St. Corn. Nep.: Iphicr. Chabr. Timoth. Datames. Epamin. Timol. Phocion, Hannib. Cato, Atticus, 3 St. Gramm. n. Popliński: Wiederhlg. d. Etymol. u. d. Synt. cas.; 2 St. Uebersetz. aus Popliński's Przykłady na IV.; 1 St. Exerc. u. Extemp. alle 8 Tage.; Memor. Datames u. ein Thl. d. Hannib. Vocabellernen. Dr. *Wolfram.* — b. Deutsch: 4 St. Wiederh. d. Formenl. Der einf, reine u. d. ausgeb. Satz. Einiges v. d. zusammengez. u. zusammenges. Satze mit besond. Rücksicht auf die Wortfolge. Deklamation; schriftl. Uebung. u. Uebersetzen a. d. Poln. in's Deutsche.

O kole aż do §. 203. Z arytmetyki powtarz. pensum kl. III. niższ. Do W. Nocy Dr. *Ustymowicz*, po W. Nocy Dr. *Wituski*. — d. Histor. naturalna: 1 godz. jak w kl. III. A. Dr. *Ustymowicz*. — e. Historja powszechna: 3 godz. Pogląd na dzieje czasów nowszych aż do r. 1789 podł. Pütza ks. podr. cz. III. Insp. *Rymarkiewicz*. — C. **Sztuki:** Patrz na końcu tego rozdz.

KLASSA III. NIŻSZA A. Ordyn. Naucz. wyższy *Figurski*. A. **Języki:** a. Łaciński: 10 godz. Gramm. podł. Zumpta: powtórz. etymol. i skład. przypadków; daléj składnia czasów trybów do C. 79. Tłumaczono z Beneck.; co tydz. ćw. w domu i w klas. Caes. de bel. gall. II. IV. VI. 1—30 z rozb., 30—44 kursor. Ovid. Metam. XIII. 1—897. Metryka podł. Zumpta. *Figurski*. — b. Grecki: 6 godz. Z tych w 2 g. Gramm. p. Engera do słów ściąganych; w 3 g. tłum. odpow. kawałki z Engera zadań; w 1 g. Extemp. Dr. *Mierzyński*. — c. Niemiecki: 3 godz. O zdaniu pojed. i złożoném; czytano i opowiadano p. Schwemińskiego ks. II; wykłady; ćwicz. w domu i w klas. *Figurski*. — d. Polski: 2 godz. Wykłady z pam., opowiad. treści przeczyt. książki; co 2 tyg. wypracowanie. *Szulc II*. — e. Francuzki: 2 godz. Z tych w 1 g. etymologia aż do słów nieforemnych; w 1 g. tłum. z wypis. Szulca; co 2 tyg. ćw. w klas. lub w domu. — B. **Nauki:** a. Religia katolicka: 2 godz. powtórz. dzieje bibl. now. test. aż do hist. męki i śmierci Chrystusa; z nauki moralnéj: o przykaz. bosk. i kośc., o cnotach, o wierze, miłości i nadziei, o bojaźni boskiéj, o posłusz., o modlitw., o wspól. modl., o miłości bliźniego i miłości własnéj. X. *Kantorski*. — b. Religia ewangelicka: 2 godz. jak w klas. III. wyż. — c. Matematyka: 3 godz. Podł. książek Brettnera; o liniach równoległych i o porównywaniu równoległoboków ze sobą i z trójkątami pod względem równości do §. 110. O wynoszeniu do potęg i wyciąganiu pierwiastków. Dr. *Wituski*. — d. Historja naturalna: 1 godz. jak w kl. III. wyż. Dr. *Ustymowicz*. — e. Historja i Geografia: 3 godz. Dzieje wieków średnich. Dr. *Szulc II*. — C. **Sztuki:** Patrz na końcu tego rozdziału.

KLASSA III. NIŻSZA B. Ordyn. Naucz. gimn. *Przyborowski*. A. **Języki:** a. Łaciński: 10 godz. Z tych 3 godz. Caes. de bel. gall. III. V. 1—30; 2 g. Ovid. Met. II. 1—366; 2 g. Gramm. p. Zumpta: o czas. i tryb. aż do §. 583; 2 g. tłum. z Beneck. z niem. na łac.; 1 g. ćw. dom. i w klas.; ćw. pam. *Przyborowski*. — b. Grecki: 6 godz. Gramm. p. Engera aż do słów na $\mu\iota$; tłum. odpow. kawałki z Engera zadań; Extemp. *Przyborowski*. — c. Niemiecki: 3 godz. jak w kl. III. niż. A. Do W. Nocy *Figurski*, po W. Nocy Dr. *Nehring*. — d. Polski: 2 godz. jak w klas. III. niż. A. Dr. *Szulc II*. — e. Francuzki: 2 godz. jak w klas. III. niż. A. — B. **Nauki:** a. Religia katolicka: 2 godz. jak w kl. III. niż. A. X. *Kantorski*. — b. Religia ewangelicka: 2 godz. jak w klas. III. niż. A. *Schoenborn*. — c. Matematyka: 3 godz. jak w kl. III. niż. A. Dr. *Wituski*. — d. Historja naturalna: 1 godz. jak w kl. III. niż. A. Dr. *Ustymowicz*. — e. Historja i Geografia: 3 g. Dzieje wiek. średn. w połącz. z geogr. zastósow. do hist. Do W. Nocy Dr. *Szulc II*., po W. Nocy Dr. *Nehring*. — C. **Sztuki:** Patrz na k. tego rozdz.

KLASSA IV. A. Ordyn. Naucz. gimn. Dr. *Wolfram*. A. **Języki:** a. Łaciński: 10 godz. Z tych w 4 g. Corn. Nep.: Iphicr. Chabr. Timoth. Datam. Epam. Timol. Phoc. Hannib. Cato, Atticus; w 3 g. Gramm. p. Poplińskiego: powtórz. etymol. i skład. przypadków; w 2 g. tłum. z przykł. Poplińsk. na IV.; w 1 g. ćw. dom. i w kl. co tydz.; ucz. się na pamięć Datam. i część Hannib. i wokabuł. Dr. *Wolfram*. — b. Niemiecki: 4 godz. Powtórz. etymol.; uczono o zdaniu gołém i rozwiniętém, nieco o zdaniu ściągniętém i złożoném z uwzględnieniem szyku; deklam.; ćw. piśm.; tłum. z pol. na niem. *Laskowski*. — c. Polski: 2 godz. Gramm. podł. Muczkowskiego

Laskowski. — c. Polnisch: 2 St. Gramm. nach Muczkowski's kl. Gramm. §. 287—388; alle 14 Tage ein Aufs.; Memorirüb. Dr. *Szulc.* — d. Französich: 4 St. Gramm. n. Szulc, Uebungsst. übers. u. mem.; schriftl. orthogr. Uebung. Dr. *Łazarewicz.* — B. **Wissenschaften**: a. Kathol. Religion: 2 St. v. d. h. Geiste, v. d. Gnade, v. d. Rechtfertigung. v. d. Kirche u. d. heil. Sacramenten Eschatologie n. Ontrup. R.-L. *Bilewicz.* — b. Evang. Religion: 2 St. S. Ob.-Tertia. — c. Mathemathik: 3 St. Nach Brettner's Lehrbuch. d. Lehre v. d. Drei- u. Vielecken. Von d. entgegenges. Grössen. Dr. *Wituski.* — d. Geschichte u. Geographie: 4 St. Davon 2 St. Geschichte d. Griechen u. Römer; 2 St. Geographie. Wiederhol. d. fünf Erdtheile u. speciell d. Europa's. Dr. *Szulc.* — C. **Fertigkeiten**: Siehe a. Ende d. Abschn.

QUARTA B. Ordin. Gymn.-Lehr. Dr. *Łazarewicz.* A. **Sprachen**: a. Latein: 10 St. Gram. n. Popliński: Synt. cas. Exerc. Extemp. Corn. Nepos: Milt. Them. Arist. Paus. Cim. Lys. Alcib. Thras. Con. Dion. Iphicr. Chabr. Cato; Uebersetz. a. d. Poln. in's Lat. n. d. Poplińskischen Leseb. Dr. *Łazarewicz.* — b. Deutsch: 4 St. So wie in IV. A. *Laskowski.* — c. Polnisch: 2 St. So wie in IV. A. Dr. *Szulc.* — d. Französich: 4 St. So wie in IV. A. Dr. *Łazarewicz.* — B. **Wissenschaften**: a. Kathol. Religion: 2 St. So wie in IV. A. R.-L. *Bilewicz.* — b. Evang. Religion: Siehe O.-III. — c. Mathematik: 3 St. So wie in IV. A. Dr. *Wituski.* — d. Geschichte u. Geogr.: 4 St. So wie in IV. A. Dr. *Szulc.* — C. **Fertigkeiten**: S. a. E. d. Abschn.

QUINTA. Ordin. ord. Gymn.-Lehrer *Laskowski.* A. **Sprachen**: a. Latein: 10 St. Gramm. n. Popliński: d. ganze Formenl.; übers. a. dessen Lehrbuch für V. 1—90 und sämmtl. Fabeln; wöchentl. ein Extemp. Memoriren fast aller geles. Fabeln u. Vocabellernen n. Köhler's Vocabularium. *Laskowski.* — b. Deutsch: 4 St. Nach Schweminski's Lehrb. die Formenl. u. Orthogr. Uebersetz. a. dessen Lehrb., so wie a. d. Poln. in's Deutsche a. Wzory prozy I. Th. Erzähl. d. Geles.; Schriftl. Arbeit. u. Deklam. Bis Weihn. *Laskowski*, v. Weihn. *Sempiński* — c. Polnisch: 2 St. Nach d. Gramm. v. Muczkowski d. Lehre v. Pronom. u. Verb. v. Satze, I Theil. Lesen, Erzählen u. Erkl. gewählt. Stücke a. Wzory prozy I; schriftl. Arb. u. Deklam. Bis Weihn. R.-L. *Bilewicz*, von Weihn. *Sempiński.* — B. **Wissenschaften**: a. Kathol. Religion: 3 St. Vom Dasein Gottes, Offenbarung, heil. Schrift, Tradition; v. d. Eigensch. Gottes; v. d. Schöpfung, Vorseh., v. Falle d. ersten Menschen. Bestim. d. Mensch., v. d. Engeln; v. d. Erlös. n. Ortrup. Gesch. d. neuen Testam. d. Leidensgesch. Jesu n. Lewandowski. R.-L. *Bilewicz.* — b. Evang. Religion: 2 St. (comb. m. Sexta) Bibl. Gesch. d. alt. u. n. Test.; Kernlied., Sprüche, Katechismns memor. *Schönborn.* — c. Rechnen: 3 St. N. Brettner's Lehrb. Wiederh. d. gewöhnl. u. d. Decimalbr., v. Verhältn. u. Proport. Bürgerl. Rechnungsart., Kopfrechn. Dr. *Wituski.* — d. Geschichte u. Geographie: 2 St. Allg. Kenntn. d. Erde n. ihrer Bodengest., n. F. Voigt's Leit,. II. Cursus §. 15—22. Gesch. des Orients n. Pütz §. 1—20. Insp. *Rymarkiewicz.* — e. Naturgesch.: 2 St. Zoologie u. Botanik n. Cursus II u. I v. Szafarkiewicz. Dr. *Ustymowicz.* — C. **Fertigkeiten**: Siehe am Ende dieses Abschn.

SEXTA. Ordin. Gymn.-Lehrer Dr. *Mierzyński.* A. **Sprachen**: a. Latein: 10 St. Davon 8 St. Gramm. n. Moliński: d. regelm. Formenl. mit Einschl. d. Genusregeln. Uebersetz. entspr. Uebung. aus Moliński's Przykł. pag. 1—60. 2 St. Extemp. u. Memorirübg. Dr. *Mierzyński.* — b. Deutsch: 4 St. Davon 1 St. Gramm. 3 St. Leseübg. mit Uebersetz. u. gramm. Erläuterungen; schriftl. Uebung. u. Declam. Bis Ostern Dr. *Mierzyński*, n. Ost. Dr. *Nehring.* — c. Polnisch: 2 St. Gramm. nach Muczkowski: d. Substant. u. Adject. pag. 1—51; üb. d. einf. Satz;

§. 287—388; wyprac. co 2 tygodn.; ćwicz. pamięć. Dr. *Szulc.* — d. Francuzki: 4 godz. Gramm. podł. Szulca aż do słów regul. tłumaczono, ćwicz. się w pisaniu i uczono na pamięć. — B. **Nauki**: a. Religia katolicka: 2 godz. Nauka o Duchu ś., o łasce, o usprawiedliwieniu się, o kościele, o sakram. śś., o rzeczach ostatecznych p. Ontrupa. X. *Bilewicz.* — b. Religia ewangelicka: 2 godz. jak w kl. III. wyż. — c. Matematyka: 3 godz. Podł. Brettnera ks.: o trójkątach i wielobokach, o ilościach względnych. Dr. *Wituski.* — d. Historja i Geogr.: 4 godz. Z tych w 2 g. dzieje Greków i Rzym; w 2 g. Geogr.: powtórz. pięć części ziemi i specialnie geogr. Europy. Dr. *Szulc.* — C. **Sztuki**: Patrz na końcu tego rozdz.

KLASSA IV. B. Ordyn. Naucz. gimn. Dr. *Łazarewicz.* A. **Języki**: a. Łaciński: 10 godz. Gramm. podł. Poplińskiego: Synt. cas. Exerc. i Extemp. Corn. Nep. Milt. Them. Arist. Paus. Cim. Lys. Alcib. Thras. Con. Dion. Iphicr. Chabr. Cato; tłum. z pol. na łac. podł. Poplińskiego przykładów. Dr. *Łazarewicz.* — b. Niemiecki: 4 g. jak w kl. IV. A. *Laskowski.* — c. Polski: 2 godz. jak w kl. IV. A. Dr. *Szulc.* — d. Francuzki: 4 godz. jak w kl. IV. A. Dr. *Łazarewicz.* — B. **Nauki**: a. Religia katolicka: 2 godz. jak w klas. IV. A. X. *Bilewicz.* — b. Religia ewangelicka: patrz kl. III. wyż. — c. Matematyka: 3 godz. jak w kl. IV. A. Dr. *Wituski.* — d. Historja i Geografia: 4 godz. jak w klas. IV. A. Dr. *Szulc.* — C. **Sztuki**: Patrz na końcu tego rozdziału.

KLASSA V. Ordyn.: etat. naucz. gimnaz. *Laskowski.* A. **Języki**: a. Łaciński: 10 godz. Gramm. p. Poplińskiego: cała etymol.; tłum. z zadań Popl. na V 1—90 i wszystkie bajki; ćw. w kl. co tydz.; uczono się na pamięć prawie wszystkich bajek i wokabuł podł. Koehlera Vocabularium. *Laskowski.* — b. Niemiecki: 4 godz. Etymol. i ortogr. podł. Schwemińskiego; tłumacz. z niem. z tejże książki a z pol. na niem. z Wz. prozy Cz. I.; opowiad. to, co przeczyt.; wyprac. piśm. i deklam. Do Boż. Nar. *Laskowski*, od B. Nar. *Sempiński.* — c. Polski: 2 godz. Z gramm. Muczkowskiego: o zaimku, o słowie, o zdaniu cz. I.; czyt., opow. i objaśniono kawałki wedle wyboru z Wz. prozy Cz. I.; wyprac. piśm. i deklam. Do Boż. Nar. X. *Bilewicz*, od Boż. Nar. *Sempiński.* — B. **Nauki**: a. Religia katolicka: 3 godz. O bytności Boga, o objawieniu, pism. ś., o podaniach czyli tradycyi; o przymiot. Boga. O stworzeniu, opatrzności, o upadku pierwszych ludzi, o przeznacz. człow., o aniołach, odkupieniu, p. Ontrupa. Dzieje now. test., męka Chryst. p. Lewandowskiego. X. *Bilewicz.* — b. Religia ewangelicka: 2 godz. (w połącz. z kl. VI.) Dzieje bibl. star. i now. test.; pieśni rel. katech. i przypow. ucz. się na pam. *Schoenborn.* — c. Rachunki: 3 godz. Podł. książki Brettn. powt. ułamki zwycz. i dziesiętne. O stosunk. i proporcjach. Rachunki z życia towarzyskiego; rach. pamięciowe. Dr. *Wituski.* — d. Historja i Geografia: 2 godz. Poznanie ziemi wedle jéj kształtu podł. F. Voigta ks. podr. kurs II. §. 15—22. Dzieje państw orientalnych podł. Pützа §. 1—20. Insp. *Rymarkiewicz.* — e. Historja naturalna: 2 g. Zoologia i botanika podł. Szafarkiewicza kurs II. i I. Dr. *Ustymowicz.* — C. **Sztuki**: Patrz na końcu tego rozdziału.

KLASSA VI. Ordyn.: Naucz. gimn. Dr. *Mierzyński.* A. **Języki**: a. Łaciński: 10 godz. Z tych w 8 g. Gramm. podł. Molińskiego: etymol. wraz z nauką o rodzaju; tłum. odpowiednich kawałków z Molińsk. Przykładów str. 1—60; w 2 g. ćw. w kl. i pamięciowe. Dr. *Mierzyński.* — b. Niemiecki: 4 godz. Z tych w 1 g. gramm.; w 3 g. czytanie z tłum. i objaśnianiem gramm.; ćwicz. piśm. i deklamacje. Do W. Nocy Dr. *Mierzyński*, od W. Nocy Dr. *Nehring.* — c. Polski: 2 godz. Gramm. podł. Muczkowskiego: o rzeczowniku i przym. str. 1—51.; o zdaniu prostém;

schriftl. u. mündl. Exerc. Declam. a. Wzory prozy Thl. I. Dr. *Mierzyński.* — B. **Wissenschaften:** a. Kathol. Religion: 2 St. Katechismus, Erklär. d. Vaterunser, d. Ave Maria, d. Glaubensbekentn., die Gebote Gottes u. d. Gesch. d. alten Testam. verb. mit d. Geogr. v. Palästina nach Lewandowski. R.-L. *Bilewicz.* — b. Evang. Religion: 2 St. S. Quinta. — c. Rechnen: 3 St. Nach Brettner's Lehrb. d. 4 Species mit. ganzen, unben. u. benannten Zahlen und mit Brüchen. Kopfrechnen. Dr. *Wituski.* — d. Geographie: 2 St. Allgem. Uebers. d. Land- u. Wasservertheil. auf d. Erde n. Voigt's Leitf., I. Cursus §. 1—14. Bis Weihnachten Insp. *Rymarkiewicz*, n. Weihn. *Sempiński.* — e. Naturgesch.: 2 St. Zoologie und Botanik n. Szafarkiewicz Curs. I. — C. **Fertigkeiten:** Siehe a. Ende d. Abschnittes.

Fertigkeiten.

1. **Zeichnen:** Sexta: 2 St. Zeichnen gerad- u. krummliniger Figuren verschiedener Art n. d. Tafel mit genauer Angabe ihrer Konstruktion. Quinta: 2 St. Zeichnen gerad- u. krummliniger Fig. in Seitenansichten, dargest. n. d. Tafel. Die geübteren Schüler zeichneten im zweiten Halbjahr n. Vorlegeblättern mit fortschreitenden Schwierigkeiten. Uebung im Schattiren. — Zwei allgem. Zeichnenst. z. freiwil. Theilnahme f. d. Schüler d. übrig. Klassen. *Schön.*

2. **Schönschreiben:** Sexta: 2 St. Wört. a. Kleinbuchst. zusammenges.; dann Ueb. d. Grossbuchstab. erst einzeln, dann in Wört. Quinta: 2 St. Uebung d. Grossbuchst. in Verbind. mit d. entsprech. Kleinbuchst.; Anwend. derselb. in Wört. Schreiben kurzer Sätze. *Schön.*

3. **Gesang:** Sexta: 2 St. Treff- u. rythm. Uebgn. im Laufe d. C-Dur-Tonleiter. Quinta: 2 St. Kenntn. d. versch. Tonart.; einige derselb. z. Treff- u. rythm. Uebgn. benutzt. Untersch. v. Dur u. Moll. **Chorgesang:** 2 St. f. d. geübter. Schül. a. allen Klassen. *Schön.*

4. **Turnübungen:** Alle Klassen haben im Sommer wöchentl. zwei Mal geturnt, u. zwar d. drei oberen unter Leit. d. Oberl. *Spiller*, d. drei unteren unter Leit. d. Gymn.-Lehr. *Laskowski.*

Lehrbücher.

Die im vorigen Jahre eingeführten und vom Königl. Provinzial-Schulcollegium genehmigten Lehrbücher und sonstigen Hilfsmittel des Unterrichts sind auch in diesem Schuljahre geblieben, mit der einzigen Ausnahme, dass nach der Verfügung des Königl. Provinzial-Schulcollegii vom 11. Oct. 1858 statt der: Mniejsza Grammat. p. A. Poplińskiego in d. VI. die: Grammatyka łacińska przez J. Molińskiego eingeführt worden ist, welche nach derselben Verfügung für das nächste Schuljahr auch in der V. eingeführt werden soll.

ćwicz. piśm. i ustne; deklam z Wzorów prozy Cz. I. Dr. *Mierzyński.* — B. **Nauki**: a. Religia katolicka: 2 godz. Katechizm, objaśnienie Modl. Pańskiéj, Pozdrow. Anielsk., Wyzn. Wiary, Przykazań boskich i kościelnych. Dzieje star. test. z połączeniem geografii Palestyny podł. Lewandowskiego. X. *Bilewicz.* — b. Religia ewangelicka: Patrz kl. V. — c. Rachunki: 3 godz. Podł. książki Brettnera 4 działania liczbami całemi, nieoznaczonemi i oznacz. i ułamkami. Rach. pamięciowe. Dr. *Wituski.* — d. Geografia: 2 godz. Ogólny pogląd na podział lądu i wody na ziemi podł. Voigta ks. podr. kurs I. §. 1—14. Do Boż. Nar. Insp. *Rymarkiewicz*, po B. Nar. *Sempiński.* — e. Historja naturalna: 2 godz. Zoologia i Botanika podł. Szafarkiewicza kurs I. Dr. *Ustymowicz.* — .C **Sztuki**: Patrz na końcu tego rozdziału.

Sztuki.

1. **Rysunki**: Kl. VI. Prosto- i krzywolinijne figury rozm. rodz. zdejmowali uczniowie z tablicy, a nauczyciel wykładał ich konstrukcją. Kl. V.: 2 godz. Zdejmowano z tablicy figury prosto- i krzywolinijne widziane z boku; bieglejsi uczniowie rysowali w drugiém półroczu podług wzorów. Kl. IV.: 2 godz. Rysowano podług wzorów coraz trudniejszych; ćwiczono uczniów w cieniowaniu. Nadto dwie godz. rysunków przeznaczone były dla uczniów klas wszystkich. *Schön.*

2. **Kalligrafia**: Kl. VI.: 2 godz. Pisano wyrazy małemi głoskami, ćwicz. w pisaniu wielkich głosek z początku pojedyńczo, potém w wyrazach. Kl. V.: 2 godz. Ćwiczono się w pisaniu głosek dużych razem z odpowiedniemi małemi w wyrazach i pisano krótkie zdania. *Schön.*

3. **Śpiewy**: Kl. VI.: 2 godz. Ćwicz. w trafianiu tonów i utrzymaniu taktu w skali C-dur. Kl. V.: 2 godz. Poznanie rozmaitych skal; niekt. z nich używano do ćwiczeń w trafianiu tonów i utrzymaniu taktu. Uczono różnicy między skalą Dur a skalą Moll. **Śpiewy w chórach**: 2 godz. w których brali udział uczniowie bieglejsi wszystkich klas. *Schön.*

4. **Ćwiczenia gimnastyczne.** Uczniowie wszystkich klas uczęszczali dwa razy w tydzień na lekcje turniejów, i to trzech wyższych ćwiczyli się pod dozorem naucz. wyż. *Spillera*, trzech zaś niższych pod dozorem naucz. gimn. *Laskowskiego.*

Książki szkólne.

Książki i inne dzieła do nauk służące w roku przeszłym zaprowadzone i przez Król. prowinc. radę szkólną potwierdzone zatrzymano i na ten rok szkólny, z tym jedynym wyjątkiem, iż w moc rozporządzenia Król. prowin. rady szkólnéj z d. 20. Paźdz. 1858. r. w miejsce mniejszéj Gramm. łacińskiéj A. Poplińskiego, zaprowadzono w kl. VI. Grammatykę łacińską przez J. Molińskiego, która podług tegoż samego rozporządzenia w następnym roku szkólnym i w klas. V. zaprowadzoną być ma.

Aufgaben zu den schriftlichen Ausarbeitungen in den obersten Klassen.

(Zadania do wypracowań piśmiennych w klassach najwyższych.)

Prima.

I. Im Lateinischen: De moribus Vespasiani imperatoris quidnam in utramque partem dici possit. Ob.-Pr. — Laudes Timoleontis. Unt.-Pr. — Orationes, quibus M. Junius captivos Cannenses redimendos esse suadet, M. Manlius Torquatus dissuadet. Ob.-Pr. — De Phyrrhi regis varia fortuna. U.-Pr. — Q. Pleminii, sacrilegi, causa. Ob.-Pr. — Claudii Marcelli, qui adversus Hannibalem pugnabat, in rempublicam merita. U.-Pr. — Ciceronis de decoro praecepta quaedam. Ob.-Pr. — Caesaris post pugnam Pharsalicam res gestae et mors. U.-Pr. — Conferantur inter ses bellum Peloponnesiacum et bellum triginta annorum. Ob.-Pr. — Quaedam commoda ex expeditionibus Alexandri M. in Graeciam universam redundaverint. U.-Pr. — Bellum civile Marium inter et Sullam gestum. U.-Pr. — Comprobetur Ciceronis dictum, Epaminondam clarissimum fuisse Graeciae virum. Ob.-Pr. — Hannibalis post cladem ad Zamam acceptam varia fortuna. Ob.-Pr. — Philopoemenis laudes. U.-Pr. — Explicentur causae belli Persici et res hujus belli usque ad pugnam Marathoniam. — Quibus de causis factum est, ut Demosthenis conatus liberandae a Philippo patriae ad irritum ceciderint.

II. Im Deutschen: Übersichtliche Zusammenstellung des Gedankenganges in Platos Apologie des Sokrates. — Der Zustand des römischen Reichs zur Zeit des 3. mithridatischen Krieges nach Cic. Rede pro leg. Man. geschildert. — Die wahre Tapferkeit; eine Übersetzung aus dem Polnischen. — Das 2. Triumvirat in seinem Entstehen und seinem Verlauf geschildert. — Das Glück in den Perserkriegen kein Segen für Athen. — Die Grundzüge des altrömischen Charakters mit Beispielen belegt. — Eberhard der Rauschebart nach Uhland geschildert. — Der Zeitraum der ältesten Schriftdenkmäler in der deutschen Literatur. — Tasso und Antonio am Hofe von Ferrara nach Göthes „Torquato Tasso". — Die Kriegführung der homerischen Helden nach der Ilias geschildert. — Das Tatra-Gebirge; eine Übersetzung aus dem Polnischen. — Die Einbildungskraft und ihr Einfluss auf das Leben (nach Klassenvorträgen). — Versuch einer Charakteristik Tellheims in Lessings „Minna v. Barnhelm". — Just und Werner, eine Erzählung nach Lessings „Minna v. Barnhelm". — Ein alter Spruch sagt: non scholae, sed vitae discendum; wäre das umgekehrte: non vitae, sed scholae discendum nicht vielleicht mehr zu beherzigen? — Der Geist im Wallensteinschen Heere nach Schillers Vorspiel „Wallensteins Lager" geschildert. — Das Tatra-Gebirge; Fortsetzung. — Kurze Übersicht über die Entwickelung der Thiersage in der deutschen Literatur. — Die Sittenverderbniss der Römer zur Zeit des jugurthinischen Krieges an den Hauptereignissen desselben dargethan. (Abit.) — Versuch einer Charakteristik des Coriolanus nach Shakespears gleichnamiger Tragödie. — Übersichtliche Darstellung des Gedankenganges in Platos Meno. — Die Ursachen der Kreuzzüge. (Abit.) — Geschichte und Bedeutung der deutschen Sprachgesellschaften des 17. Jahrhunderts. — Carlos und Posa, ein Freundschaftsbild nach Schillers „Don Carlos". — Auf welche Weise sucht Marquis Posa in Schillers „Don Carlos" seinen Plan durchzuführen?

III. Im Polnischen: Przedmowa do dzieł Liviusza (tłómaczenie). — Charakterystyka Słowian bałwochwalczych. (Wzory Prozy III. 258.) — Kazimirza Wgo zasługi około oświaty krajowéj. — Mowa Hannibala do Scypiona (podł. Liviusza). — Pod ilorakim względem i w jakich okolicznościach najwłaściwiéj zastósować można starodawne przysłowie: „Bać się trzeba trzcinie, gdy wiatr dąb wywinie." — Panowanie Zygmunta III. pod względem oświaty krajowéj. — „Świeca ludziom usługując, sama się trawi." — Zburzenie Numancyi. — Rozum bez cnoty miecz w ręku szalonego. — Charakterystyka epoki Stanisławowskiéj w literat. polskiéj. — Nie wie co to pokój, kto nie skosztował wojny. — Umiéj być przyjacielem, znajdziesz przyjaciela. (Krasicki.) — Szymon Szymonowicz i jego naśladowcy. (Abitur.) — Czemu tak radzi Jan Kochanowski: „Nie porzucaj nadzieje, — Jakoć się kolwiek dzieje!" (Abitur.)

Ober-Secunda.

I. Im Deutschen: Welchen Werth hat das Urtheil der Welt für uns. — Die beiden

ersten messenischen Kriege verglichen mit dem trojanischen. — Das Leben ist der Güter höchstes nicht, — der Uebel grösstes aber ist die Schuld. — Uebersetzungen aus: Wzory prozy. überschrieben: „Morskie oko w Karpatach“. — Ueber die Wahl des Berufes. — Inhaltsangabe und Entwickelung des Ideenganges im 1. Akte des Schillerschen Macbeth. — Uebersetzung aus: Wzory prozy, überschrieben: „Morskie oko w Karpatach“. Fortsetzung. — Ueber die Erziehung bei den Spartanern. — Ueber die Beurtheilung unserer Mitmenschen. — Uebesetzung aus: Wzory prozy, überschrieben: „Morskie oko w Karpatach“. Fortsetz. — Wodurch haben schliesslich die Römer den Pyrrhus, den König von Eprius, den Tarent zur Hilfe gegen Rom herbeigerufen hatte, überwunden. — Es werde aus der Geschichte der Nachweis geführt, dass Undank häufig der Welt Lohn ist. — Warum ist es den angestrengten Bemühungen des Demosthenes nicht gelungen, gegenüber den Bestrebungen Philipps II. von Macedonien die Freiheit seines Vaterlandes zu retten. — Lust und Liebe sind Fittige zu grossen Thaten. — Perikles u. seine Stellung in Athen. — Warum hätte Brutus und seine Mitverschworenen den Cäsar nicht ermorden sollen. — Gedanken in einer Buchdruckerei. — Des Lebens ungemischte Freude ward keinem Irdischen zu Theil. — Gedanken am Vorabende des Tages, an welchem ich das Vaterhaus zum ersten Male auf längere Zeit verlasse.

II. Im Polnischen: Prosta droga najkrótsza. — O ile prawdziwe jest przysłowie: Co głowa, to rozum? — Rzut oka na powierzchnią Wielkiego Księstwa Poznańskiego. — Znaczenie wyrazów: obecny, przytomny, i ich różnica. — Osnowa poematu Manfred przez Byrona. — O ile winniśmy unikać w języku naszym wyrazów cudzych? — Które jest najwydatniejsze znamię utworów oryginalnych Jana Kochanowskiego? — Wojna Oktawiana z Antoniuszem. — Bitwa pod Salaminą. — Charakterystyka Zygmunta Starego. — Ważniejsze przypadki z panowania Zygmunta I. — Módl się i pracuj. — Znaczenie przysłowia: Kto mocniejszy, ten lepszy.

Unter-Secunda.

I. Im Deutschen: Ein älterer Bruder ermahnt den jüngeren zum Fleisse und gutem Betragen in der Schule. — Meine Rückkehr ins Vaterhaus nach längerer Trennung von demselben. — Das Leben eine Reise. — Uebersetzung aus Wzory prozy S. 97: „Kościół katedralny w Gnieźnie“. — Das Weihnachtsfest. — Inhaltsangabe des Schillerschen Gedichtes: „Die Kraniche des Ibykus“. — Uebersetzung aus Wzory prozy: „Kościół katedralny w Gnieźnie“. (Fortsetzung.) — Eine Arbeit über ein selbstgewähltes Thema. — Erklärung der Stelle aus Schillers Glocke: „Was unten tief dem Erdensohne — das wechselnde Verhängniss bringt, — das schlägt an die metallne Krone — die es erbaulich weiter klingt.“ — Ein Sonntagsmorgen auf dem Lande. — Uebersetzung aus: Wzory prozy: „Kościół katedralny w Gnieźnie“. (Schluss.) — Erklärung der Stelle aus Schillers Glocke: „Ach! des Hauses zarte Bande — Sind gelöst auf immerdar, — Denn sie wohnt im Schattenlande — Die des Hauses Mutter war; — Denn es fehlt ihr zartes Walten, — Ihre Sorge wacht nicht mehr, — An verwaister Stätte schalten — Wird die Fremde liebeleer.“ — Welche Charakterzüge zeigt der Held in Schillers Ballade: „Der Kampf mit dem Drachen“. — Wie soll der Schüler die Ferien benutzen. — Die Macht der Freundschaft, nachgewiesen aus Schillers Ballade: „Die Bürgschaft“. — Kenntnisse sind der sicherste Reichthum. — Wodurch wurden die in so viele Staaten getheilten Griechen wiederum einigermassen zu einem nationalen Ganzen verbunden? — Versuch einer Charakteristik des Alcibiades. — Die Vorzüge des Landlebens vor dem Stadtleben. — Gedanken an meinem Geburtstage.

II. Im Polnischen: Co znaczą słowa: Miły synu, to ma rada, — Ucz się sprawy u sąsiada. — Jak sobie kto pościele, tak się wyspać musi, z zastósowaniem do młodzieży szkólnéj. — Rozmowa Litawora z Rymwidem z Grażyny Mickiewicza prozą opowiedziane. — Założenie Rzymu. — Obraz śmierci Glińskiego. — Przyjaciel nie ma być jako kwiatek, który póki świeży, póty miły. — Ustęp z Wirgilego, tłumacz. dosłownie. — Myśli o najważniejszych chwilach w życiu mojém. — Czém jest młodość w życiu ludzkiém i jak z niéj korzystać należy? — Jakbym z bogactw korzystał, gdybym był bogatym. — Stósunek sztuki do natury. — W słowach tylko chęć widzim, w działaniu potęgę, — Trudniéj dobrze dzień przeżyć, jak napisać księgę. (Mickiewicz.) — ...Co dzień widzę, jak młódź traci na tém, Że nie masz szkół uczących żyć z ludźmi i światem. — Jak się doświadczenia nabywa?

II. Verordnungen der Behörden.

Vom 31. August 1858. Mittheilung des Ministerial-Rescriptes vom 25. ejusd., wonach denjenigen Studirenden der akademischen Lehranstalt zu Münster, welche sich dem höheren Lehramte bei den Gymnasien und bei den zu Entlassungs-Prüfungen berechtigten höheren Bürgerschulen widmen, die Zeit ihres Aufenthalts auf dieser Akademie für das akademische Triennium vollständig angerechnet werden soll.

Vom 4. October 1858. Das Königl. Provinzial-Schulcollegium macht auf d. bei J. A. Brockhaus erschienenen naturhistor. Atlas von Dr. Carl Arendts, als auf ein Buch aufmerksam, das sich zur Benutzung beim Unterrichte empfehlen dürfte.

Vom 27. October 1858. Mittheilung des Ministerial-Rescripts vom 16. desselb. Monats, betreffend die Vereinbarung der Zeit, in welcher der evangel. Religionsunterricht auf der Anstalt, und der Konfirmanden-Unterricht in der Stadt, ohne Collision ertheilt werden könne.

Vom 29. October 1858. Mittheilung des Ministerial-Rescripts vom 22. October d. J. betreffend die Kurzsichtigkeit und Augenschwäche der Schüler, wonach den Direktoren und Lehrern eine sorgfältige Beachtung dieses Gegenstandes empfohlen wird; namentlich soll: auf eine gerade Haltung der Schüler während des Unterrichts gehalten, der Gebrauch v. Brillen den Schülern widerrathen und im Wintersemester in denjenigen Stunden, welche kein volles Tageslicht haben, weder gelesen, noch geschrieben werden.

Vom 14. November 1858. Das Königl. Prov.-Schulcolleg. bringt eine frühere Bestimmung in Erinnerung, wonach Seitens der Lehrer die Uebernahme von Unterrichtsstunden an Privat-Instituten nur mit Genehmigung der Behörde stattfinden darf.

Vom 4. December 1858. Zusendung des allgemeinen Minist.-Rescr. v. 6. Nov. c. a. betreffend die Ferienordnung an höheren Lehranstalten überhaupt, sowie Mittheilung des besonderen Rescripts von demselben Tage in Betreff der Herbstferien an den katholischen Gymnasien der Provinz. Hiernach ist die Vereinigung der Sommerferien und der Michaelisferien zu fünfwöchentlichen Herbstferien am Schlusse des Schuljahres angeordnet, deren Beginn nicht vor dem 15. August zu setzen ist.

Vom 12. Januar 1859. Mittheilung der Allerhöchsten Genehmigung des Antrages auf Erhöhung der Besoldungen von 6 ordentl. Lehrerstellen der Anstalt um 360 Rthlr. überhaupt.

Vom 12. Januar 1859. Empfehlung der vom Geheim. Ober-Regier.-Rath u. vortragenden Rath im Ministerium d. geistl. Unterrichts, etc. Angelegenheiten, Herrn Stiehl, unter d. Titel: „Central-Blatt für die gesammte Unterrichts-Verwaltung in Preussen“, herausgegebenen Zeitschrift, zur Anschaffung für die Bibliothek der Anstalt.

Vom 13. Mai 1859. Errinnerung an die frühere Verfügung vom 8. März 1856 in Betreff der Unsitte des Ausnehmens der Vogelnester behufs Anlegung von Eiersammlungen.

Vom 19. Mai 1859. Die Oberlehrer Schweminski u. Dr. Rymarkiewicz, werden auf Antrag des Königl. Prov. Schul-Colleg. in Anerkennung erfolgreicher amtlicher Wirksamkeit u. d. durch Herausgabe verschiedener Schriften dargethanenen wissenschaftlichen Thätigkeit, von Sr. Excellenz dem Herrn Cultus-Minister zu „Professoren“ ernannt und die betreffenden Patente zugesendet.

II. Rozporządzenia władz wyższych.

Z dnia 31. Sierpnia 1858. Udzielono reskrypt ministeryalny z dn. 25. ejusd. wedle którego studentom kształcącym się na akademii w Monasterze w celu poświęcenia się wyższemu zawodowi nauczycielskiemu przy gimnazjach, albo przy wyższych szkołach miejskich, mających prawo do udzielania świadectw dojrzałości, czas pobytu ich na téjże akademii do triennium akademickiego liczyć się ma.

Z dnia 4. Października 1858. Król. prowincyalna rada szkólna zwraca uwagę na Atlas do historyi naturalnéj ułożony przez Dra. Karola Arendtsa, a wydany u J. A. Brockhausa, jako na książkę, którą do użycia przy wykładzie polecić można.

Z dnia 27. Października 1858. Udzielono reskrypt ministeryalny z dn. 16. ejusd. tyczący się takiego rozkładu czasu, aby nauka religii ewangel. w szkole naszéj a przysposobienie młodzieży do spowiedzi w mieście, bez kollizyi z sobą odbywać się mogły.

Z dnia 29. Października 1888. Udzielono reskr. minister. z dn. 22. Paźdz. r. b. dotyczący krótkiego wzroku i słabości ócz między uczniami; tym reskryptem zaleca się dyrektorom i nauczycielom pilną na słabość tę zwracać baczność; mianowicie zaś ma się uważać, aby uczniowie w czasie lekcyi prosto się trzymali; daléj ma się uczniom odradzać używania okularów, a w półroczu zimowem nie ma się ani czytać, ani pisać w tych godzinach, które zupełnego światła dziennego nie mają.

Z dnia 14. Listopada 1858. Król. prow. rada szkólna przypomina dawniejsze już rozporządzenie, wedle którego nauczyciele tylko za zezwoleniem zwierzchności przyjmować mogą lekcye przy zakładach prywatnych.

Z dnia 4. Grudnia 1858. Nadesłano ogólny reskrypt minister. z dnia 6. Listopada t. r. dotyczący porządku wakacyi po wszystkich szkołach wyższych w ogóle i udzielono nadto osobny reskrypt z tegoż samego dnia, dotyczący wakacyi jesiennych po gimnazyach katolickich księstwa. Tym reskryptem nakazano połączyć wakacye latowe z wakacyami Ś. Michalskiemi w jedne pięciotygodniowe wakacye i to z końcem roku szkólnego tak, aby początek ich nie przypadł przed 15. Sierpnia.

Z dnia 12. Stycznia 1859. Udzielono najwyż. potwierdzenie wniosku o podwyższenie pensyi sześciu miejsc etatowych nauczycieli zakładu naszego w ogóle o 360 talarów.

Z dnia 12. Stycznia 1859. Pismo czasowe wydawane p. tajn. nadradzcę i refer. radzcę w ministerstwie oświecenia pana Stiehla pod tytułem: „Central-Blatt für die gesammte Unterrichts-Verwaltung in Preussen“ polecono do zapisania dla biblioteki gimnazyalnéj.

Z dnia 13. Maja 1859. Przypomniano dawn. już rozporządzenie z dn. 8. Marca 1856. dotyczące wykroczenia przez wybieranie jajek ptasich w celu zakładania zbioru jaj.

Z dnia 19. Maja 1859. Wyżsi nauczyciele Schweminski i Dr. Rymarkiewicz w uznaniu obfitych owoców ich pracy w urzędzie i pracy na polu nauk, jakiéj dowiedli przez wydanie pism rozmaitych, zostali na wniosek król. prow. rady szkólnéj przez Jego Excellencyą Pana Ministra oświecenia mianowani „Professorami“ i patenta téj godności im przesłano.

III. Chronik des Gymnasiums.

Am 11. u. 12. October v. J. fand die Anmeldung und Prüfung der neuen Schüler, u. am 13. Octob. erst d. feierliche Eröffnung d. Schuljahres statt, weil der Umbau der ursprünglichen Pedellwohnung in Folge d. nothwendig gewordenen Herstellung eines Parallelcötus f. O.-III. erst zu dieser Zeit beendet wurde. Mit Beginn d. Schuljahres traf auch Dr. Łazarewicz von seiner Urlaubsreise aus Italien wieder ein und Dr. Rzepecki, welcher am 12. Juni v. J. sein Probejahr an unserer Anstalt begonnen hatte, verliess dieselbe, indem er einem Rufe an die hiesige städtische Realschule folgte.

Am 15. October v. J. feierte d. Gymnasium d. Geburtsfest Sr. Maj. des Königs durch besonderen Gottesdienst in d. Gymnasialkirche u. durch einen feierlichen Schulactus im Prüfungssaale. Der Gymnasial-Lehrer Dr. Wituski hielt d. Festrede u. d. Schüler trugen vor u. nach derselben der hohen Feier angemessene Gesänge vor.

Am 2. November v. J., als am Aller-Seelentage begann der Unterricht erst um 9 Uhr, nach beendetem Gottesdienst.

Am 7. Januar d. J. trat Herr Sempiński als Kandidat des höheren Schulamts sein Probejahr an.

Am 9. März. d. J., als am Aschermittwoch, wurde in d. Gymnasialkirche d. an d. Tage übliche Gottesdienst abgehalten, weshalb der Unterricht ausfiel. Von diesem Tage ab besuchten die Schüler wiederum den täglichen Gottesdienst in der Kirche, welcher seit Eintritt der rauheren Winterzeit unterblieben war.

Am 1. April d. J. trat der Regierungs- u. Schulrath Director Dr. Brettner in seiner Eigenschaft als Director des Marien-Gymnasiums die ihm auf die Dauer eines Jahres aus Rücksicht auf seine gestörte Gesundheit Allerhöchst bewilligte Urlaubszeit an; behielt sich jedoch d. physikalischen Unterricht in Prima vor. Der Inspector Oberlehrer Dr. Rymarkiewicz wurde mit seiner Stellvertretung betraut.

Am 5. Mai d. J. wurde d. G.-L. Dr. Nehring aus Trzemeszno berufen, um seine Amtsthätigkeit am Mariengymnasium fortzusetzen.

In der Frohnleichnamswoche, vom 22. bis zum 29, Juni d. J., nahmen die Schüler am Nachmittagsgottesdienste nicht mehr in der Pfarrkirche wie bisher, sondern in der Gymnasialkirche, regelmässig um 4 Uhr nach dem Schulunterrichte, Theil. Die Unkosten für die zu diesem Zwecke noch fehlenden Kirchenapparate wurden theils mit dem von den Schülern zu einem Maigang gesammelten und in der Spaarkasse angelegten Gelde bestritten, theils durch milde Gaben von Jugendfreunden, so wie durch ein Geschenk der Frau Fürstin Czartoryska gedeckt. An der feierlichen Frohnleichnahmsprocession am 26. Juni c. betheiligten sich auch in diesem Jahre Lehrer und Schüler in üblicher Weise.

Von der Befugniss den Nachmittags-Unterricht an sehr heissen Sommertagen aussetzen zu dürfen, ist nur in den allerdringendsten Fällen (im Ganzen 6 Mal) Gebrauch gemacht worden. Auch im Winter wurde nur äusserst selten wegen grosser Dunkelheit, statt um 4 Uhr, der Nachmittagsunterricht bereits um ¾ auf 4 Uhr geschlossen.

Im Laufe d. Schuljahres war d. Gesundheitszustand d. Schüler im Ganzen zufriedenstellend; bei den Lehrern dagegen kamen, neben einigen längeren Krankheitsfällen, kürzere Unpässlichkeiten häufiger vor.

Vor den jedesmaligen Ferien empfingen die Schüler der Anstalt in üblicher Weise die heil. Sacramente der Busse und des Altars. Die jüngeren Schüler gingen am 13. August das erste Mal zur h. Beichte und am folgenden Tage empfingen sie d. h. Communion; vorbereitet für diesen heiligen Actus wurden sie in besonderen Stunden durch den zweiten Religionslehrer Subregens Bilewicz.

Der Hochwürdigste Herr Erzbischof hatte die Gnade am Feste Mariae Himmelfahrt in unserer Gymnasialkirche die h. Messe zu lesen und darauf das Sacrament der Firmung zu ertheilen, wozu die Schüler von dem ersten Religionslehrer Regens Kantorski besonders vorbereitet wurden.

III. Kronika gimnazyum.

Dnia 11. i 12. Października r. z. zgłaszali się i zdawali examen uczniowie nowi; a rok szkólny rozpoczął się uroczyście dopiero 13. Października dla tego, iż nie zdążono prędzéj przebudować dotychczasowego mieszkania pedela na lokal dla klassy równoległéj III. w. któréj potrzeba się okazała. Z początkiem roku szkólnego powrócił także Dr. Łazarewicz z podróży swojéj, którą za urlopem po Włoszech odbywał, a Dr. Rzepecki, który dn. 12. Czerwca r. z. zaczął był odbywać rok próby przy szkole naszéj, opuścił ją, będąc powołanym do miejscowéj miejskiéj szkoły realnéj.

Dnia 15. Października r. z. obchodziło gimnazyum uroczyście dzień urodzin J. K. Mości osobném nabożeństwem w kościele gimnaz. i publiczną uroczystością szkólną w sali popisowéj. Nauczyciel gimnaz. Dr. Wituski miał mowę, a przed nią i po niéj odśpiewali uczniowie pieśni stósowne.

Dnia 2. Listopada r. z. jako w dniu Zadusznym zaczęła się nauka dopiero o godzinie 9 po nabożeństwie.

Dnia 1. Stycznia r. b. zaczął odbywać przy instytucie rok próby kandydat w. stanu naucz. Sempiński.

Dnia 9. Marca r. b. t. j. w Popielec, odprawiono w kościele gimnazyalnym zwyczajne dłuższe nabożeństwo i dla tego szkoły nie było. Od tego téż dnia począwszy chodzili znów uczniowie co dzień na nabożeństwo do kościoła, od czego przez czas zimowy uwolnieni byli.

Dnia 1. Kwietnia r. b. zaczął Radzca regencyjny i szkólny Dyrektor Dr. Brettner czas swego z urlopu danego mu od najwyższéj władzy z powodu nadwątlonego zdrowia na rok jeden, w charakterze Dyrektora Gimnazyum Maryi Magdaleny; zatrzymał jednakże naukę fizyki w kl. I. Inspektorowi nauczyc. wyż. Dr. Rymarkiewiczowi poruczono zastępstwo Dyrektora.

Dnia 5. Maja powołanym został nauczyc. gimnaz. Dr. Nehring z Trzemeszna do gimnazyum naszego.

Przez Oktawę Bożego Ciała trwającą od 22. do 29. Czerwca nie chodzili uczniowie, jak to dotąd bywało, na nieszpory do fary, lecz do kościoła gimnazyalnego regularnie o godz. 4 po szkole. Koszta, jakie powstały przez zakupienie potrzebnych do nabożeństwa tego apparatów kościelnych, pokryto częścią pieniędzmi na majówkę przez uczniów zebranemi i złożonemi w kassie oszczędności, częścią za pomocą darów złożonych przez przyjaciół młodzieży naszéj, częścią wreszcie przez podarunek księżnéj Czartoryskiéj. Do uroczystéj processyi w téjże oktawie dnia 26. Czerwca, jak zwykle, przyłączyli się i w tym roku nauczyciele i uczniowie.

Z danego upoważnienia, aby w bardzo gorące dni w lecie po południu szkoły nie było, korzystano tylko w najkonieczniejszych razach (w ogóle 6 razy). — Również w zimie puszczano uczniów do domu tylko nader rzadko dla zbyt wielkiego zmroku zamiast o 4. godz. o ¾ na 4.

W ciągu roku szkólnego stan zdrowia między uczniami w ogóle zadowalniał; przeciwnie zaś z pomiędzy nauczycieli oprócz kilku, którzy dłuższą chorobą złożeni byli, zapadali inni na krótszy czas dosyć często na zdrowiu.

Przed każdorazowemi wakacjami chodzili podług zwyczaju wszyscy uczniowie do spowiedzi i kommunii św. Uczniowie młodsi przystąpili 13. Sierpnia pierwszy raz do spowiedzi, następnego zaś dnia do stołu Pańskiego, na tak uroczystą chwilę w osobnych lekcjach przygotowani przez X. Bilewicza.

Najprzewielebniejszy Arcypasterz raczył najłaskawiéj w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszéj Maryi Panny odprawić w kościele naszym mszą św., poczém udzielał sakrament bierzmowania. Na godne przyjęcie sakramentu tego w osobnych lekcyach przygotował uczniów X. Regens Kantorski.

IV. Statistik des Gymnasiums. — Statystyka gimnazyum.

A. Verzeichniss der Lehrer und Vertheilung der Stunden am Schlusse des Schuljahres. Spis nauczycieli i podział lekcyi na końcu roku szkólnego.

№	Namen:	Ord.	O.-I.	U.-I.	O.-II.	U.-II.	O.-III. a.	O.-III. b.	U.-III. a.	U.-III. b.	IV. a.	IV. b.	V.	VI.	Sa.
1	Dir., Reg.- u. Schulr. Prof. Dr. *Brettner*	—	2 Physik*). (O.-I. u. U.-I.)		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
2	Oberlehrer Professor *Wannowski*	I.	2 Griechisch. 1 Lat. 5 Latein. (2 Griechisch. u. 5 Latein. O.-I. u. U.-I.)	1 Lat.	6 Grch.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
3	Oberlehrer *Spiller*	—	—	—	1 Phys.	1 Phys. 4 Math.	3 Math. 3 Dtsch.	3 Dtsch.	—	—	—	—	—	—	15
4	Oberl. *Czarnecki*	—	3 Geschichte. (O.-I. u. U.-I.)		3 Gesch. 2 Dtsch.	3 Gesch. 2 Dtsch.	—	—	—	—	—	—	—	—	13
5	Oberlehrer Professor *Schweminski*	O.-II.	1 Dtsch. 2 Deutsch. 2 Latein. (2 Deutsch. u. 2 Latein. O.-I. u. U.-I.)	1 Dtsch.	10 Lat.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
6	Oberl. Prof. Dr. *Rymarkiewicz.* Insp.	—	2 Polnisch. 2 Französisch. (O.-I. u. U.-I.)		—	—	—	3 Gesch.	—	—	—	—	2 (Gesch. Geogr.	2 Geogr. (*Sempiński*)	11
7	I. Rel.-Lehr. Regens *Kantorski*	—	2 Religion. (O.-I. u. U.-I.)		2 Rel.	2 Rel.	2 Rel.	2 Rel.	2 Rel.	2 Rel.	—	—	—	—	14
8	Oberl. *Figurski*	U.-III. a.	—	—	—	—	4 Grch.	—	10 Lat. 3 Dtsch.	—	—	—	—	—	17
9	Ord. Gymn.-Lehrer Dr. *Steiner*	U.-II.	4 Griechisch. (O.-I. u. U.-I.)		—	10 Lat. 4 Grch.	—	—	—	—	—	—	—	—	18
10	Ord. Gymn.-Lehrer *Szulc I.*	O.-III. b.	—	—	—	—	—	10 Lat. 2 Grch. 2 Frnz.	2 Frnz.	2 Frnz.	—	—	—	—	18
11	Ord. Gymn.-Lehrer Dr. *Ustymowicz*	—	2 Math. 2 Mathematik (2 Mathematik O.-I. u. U.-I.)	2 Math.	4 Math.	—	1 Natg.	1 Natg.	1 Natg.	1 Natg.	—	—	2 Naturg.	2 Naturg.	18
12	Ord. Gymn.-Lehrer *Węclewski*	O.-III. a.	—	—	2 Frnz.	2 Grch. 2 Frnz.	10 Lat. 2 Frnz.	—	—	—	—	—	—	—	18
13	Ord. Gymn.-Lehrer *Laskowski*	V.	—	—	—	—	—	—	—	—	4 Deutsch.	4 Deutsch.	10 Latein.	—	18
14	Zeichn.-Lehr. *Schön*	—	2 Zeichnen. 2 Gesang. (O.-I. bis U.-III. b.)								2 Zeichn.	2 Zeichn.	2 Zeichn. 2 Kalligr. 2 Gesang.	2 Zeichn. 2 Kalligr. 2 Gesang.	20
15	II. Rel.-Lehr. u. Subregens *Bilewicz*	—	2 Hebräisch. (O.-I. u. U.-I.)		2 Hebr.	2 Hebr.	—	—	—	—	2 Relig.	2 Relig.	3 Relig.	3 Relig.	16
16	Gymn.-Lehr. v. *Przyborowski*	U.-III. b.	—	—	2 Poln.	—	—	—	—	10 Lat. 6 Grch.	—	—	—	—	18
17	G.-L. Dr. *Wituski*	—	—	—	—	—	—	3 Math.	3 Math.	3 Math.	3 Mathem.	3 Mathem.	3 Rechn.	3 Rechn.	21
18	G.-L. Dr. *Szulc II.*	—	—	—	—	—	—	—	3 Gesch. 2 Poln.	—	4 Gesch. 2 Poln.	4 Gesch. 2 Poln.	—	—	17
19	Gymn.-Lehrer Dr. *Nehring*	—	—	—	—	2 Poln.	3 Gesch	2 Poln.	—	3 Gesch. 3 Dtsch. 2 Poln.	—	—	—	4 Deutsch.	19
20	G.-L. Dr. *Wolfram*	IV. a.	—	—	—	—	2 Grch. 2 Poln.	4 Grch.	—	—	10 Latein.	—	—	—	18
21	G.-L. Dr. *Łazarewicz*	IV. b.	—	—	—	—	—	—	—	—	4 Franz.	10 Latein. 4 Franz.	—	—	18
22	G.-L. Dr. *Mierzyński*	VI.	—	—	—	—	—	—	6 Grch.	—	—	—	—	10 Latein. 2 Poln.	18
23	Ev. Rel.-Lehr. Pastor *Schönborn*	—	2 Religion. (O.-I. bis U.-II.)				2 Religion. (O.-III. a. bis IV. b.)						2 Religion. (V. u. VI.)		6
24	Cand. *Sempiński*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 Deutsch. 2 Poln.	2 Geogr. (*Rymark.*)	8
					32	32	32	32	32	32	31	31	32	32	370

*) Siehe: Chronik des Gymnasiums unter 1. April.

B. Frequenz. — Liczba uczniów.

I. Zahl der Schüler und Abiturienten. Liczba uczniów i abiturientów.

Schüler. Uczniowie. In: W klassie:	Anfang W.-S.	Anfang S.-S.	Abiturienten. — Abiturienci. Es wurden entlassen: Ukończyło szkoły:		Studiren: Słuchają: wo? gdzie?		was? czego?	
Ober-I.	17	16	mit dem Zeugnisse d. Reife:					
Unter-I.	13	13						
Ober-II.	39	33	zu Ostern	1	Berlin	1	Jura	1
Unter-II.	32	35						
Ober-III. a.	35	35			Posen	6	Theologie.	6
Ober-III. b.	36	37	am 12. Juli	11	Berlin	3	Jura	2
Unter-III. a.	48	48			Proskau	2	Baufach	1
Unter-III. b.	49	46					Landw.	2
IV. a.	45	48						
IV. b.	48	45						
V.	71	70						
VI.	60	67						
Summa	493	493		12		12		12
Dazu VII.	17	20						
	510	513						
Darunter:								
kathol.	477	475						
evang.	15	18						
mosaisch	1	1						
	493	493						

Am Schlusse des vorigen Jahres zählte die Anstalt ohne Prima: 422 Schüler, von welchen 271 versetzt, 151 zurückgeblieben.

II. Allgemeiner Lehrplan. — Ogólny plan nauk.

Lehrfächer. Przedmioty naukowe.	Ob. I.	Unt. I.	Ob. II.	Unt. II.	Ob. III. a.	Ob. III. b.	Unt. III. a.	Unt. III. b.	IV. a.	IV. b.	V.	VI.	Sa.
Religion kath.	2		2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	24
- evang.	(2)				(2)						(2)		(6)
Deutsch	1 2 1		2	2	3	3	3	3	4	4	4	4	36
Polnisch	2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	22
Latein	1 7 1		10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	109
Griechisch	6		6	6	6	6	6	6	—	—	—	—	42
Hebräisch	(2)		(2)	(2)	—	—	—	—	—	—	—	—	(6)
Französisch	2		2	2	2	2	2	2	4	4	—	—	22
Mathematik	2 2 2		4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	38
Physik	2		1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Naturgesch.	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—	2	2	8
Gesch. u. Geogr.	3		3	3	3	3	3	3	4	4	2	2	33
Kalligraphie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Gesang	(2)										2	2	6
Zeichnen	(2)								2	2	2	2	10
Turnen	(2 . 2)								(2 . 2)				(8)
												Summa	378

An dem Unterricht im Hebräischen nahmen nur die künftigen Theologen Theil. — Die allgemeinen Zeichen- und Gesangstunden werden von den geübteren Schülern der mittleren und oberen Klassen besucht. — Die eingeklammerten Stunden liegen ausserhalb der eigentlichen Schulzeit.

Na lekcye hebrajskiego języka uczęszczają tylko ci uczniowie, którzy poświęcić się zamyślają teologii. — Na powszechne godziny rysunków i śpiewów chodzą bieglejsi uczniowie średnich i wyższych klass. — Liczby nawiasami zamknięte oznaczają lekcye przypadające po za zwyczajnemi godzinami szkoły.

C. **Abiturienten:** Zu Ostern d. J. machte der Oberprimaner Stanislaus Sławski seine Abiturienten-Prüfung u. erhielt das Zeugniss der Reife; gegenwärtig studirt er Jura in Berlin. Zum Schlusse des Schuljahres hatten sich wegen angeordneter Mobilmachung 4 Wochen früher als sonst 16 Oberprimaner, zum Theil im militärpflichtigen Alter zur Abiturientenprüfung gemeldet. Von diesen traten in Folge ungenü-

C. **Abituryenci.** Na Wielkanoc r. b. złożył uczeń kl. I. wyższéj Sławski Stanisław, examin dojrzałości, który obecnie prawa słucha w Berlinie. Pod koniec roku szkólnego zgłosiło się do examinu dojrzałości dla nakazanéj mobilizacyi, cztery tygodnie przed czasem, 16 uczniów kl. I. wyższéj mających po części wiek obowiązujący do służby wojskowéj. Z tych odstąpiło trzech dla niedostatecznych wypracowań, je-

gender schriftlicher Arbeiten 3 freiwillig von d. Prüfung zurück und 1 wurde, wegen entdeckten Betruges in seiner schriftlichen Arbeit, zur mündlichen Prüfung nicht zugelassen. Die 12 zurückgebliebenen machten am 1. u. 2. Juli a. c. ihre mündliche Prüfung. Einer von ihnen konnte das Zeugniss d. Reife nicht erhalten; das Maturitätszeugniss dagegen erhielten:

1.	Alexander Akuszewski geb. aus Pietrzykowo, . .	20 J. alt.	10 J. im Gymn.	2 J. in Prima.
2.	Roman Czartoryski aus Berlin, ...	$19\frac{1}{2}$ =	5 =	2 =
3.	Alexander Dziedzieński aus Posen, ...	20 =	9 =	2 =
4.	Wladyslaus Hahn aus Schneidemühl, ...	18 =	8 =	2 =
5.	Felix Klonowski aus Paradies, ...	20 =	10 =	2 =
6.	Ignatz Nizieliński aus Buk, ...	$20\frac{1}{2}$ =	$6\frac{1}{2}$ =	2 =
7.	Hermann Riedel aus Posen, ...	23 =	10 =	2 =
8.	Paul Treplin aus Posen, ...	20 =	$4\frac{1}{2}$ =	2 =
9.	Wladislaus Weigt aus Lipowiec, ...	20 =	5 =	2 =
10.	Stanislaus v. Żychliński aus Węgierki, ...	$18\frac{3}{4}$ =	8 =	2 =
11.	Reinhold Schmidt aus Rawicz, ...	23 =	$\frac{1}{2}$ =	$\frac{1}{2}$ =

Von ihnen wollen studiren: Theologie: Akuszewski, Dziedzieński, Klonowski, Nizieliński, Riedel, Weigt. Jura: Czartoryski, Hahn, Treplin. Landwirthschaft: Żychliński. Baufach: Schmidt.

D. **Prämien:** Die ausgezeichnetesten Schüler, der Regel nach 2—4 aus jeder Klasse, erhalten Bücher, Bilder- oder Karten-Werke, oder Globen zu Prämien, wozu die etatsmässigen 40 Rthlr. und die Zinsen des Probst v. Kamieńskischen Prämienfonds von 200 Rthlr. verwendet werden. Im vorigen Jahre erhielten folgende Schüler Prämien:

aus O.-I.: *Kiełczyński*, *Mehlhose*, *Hochberger*, *Woliński;*
aus U.-II.: *Jachliński*, *Manicki*, *Tabulski;*
aus O.-III.: *Drwęski;*
aus U.-III. b.: *Sierakowski*, *Celichowski;*
aus U.-III. a.: *Czamański*, *Łabędzki;*
aus IV. b.: *Cybichowski*, *Wabiński;*
aus IV. a.: *Sobeski*, *Leporowski;*
aus V.: *Manicki*, *Mindykowski*, *Sobeski;*
aus VI.: *Głowacki*, *Wittkowski*, *Gruba;*
und aus der VII.: *Wittkowski*, *Sobecki.*

E. **Unterstützungen:** Der fünfte Theil der Schüler war vom Schulgeld befreit. — In dem mit dem Gymnasium verbundenen Alumnat fanden, wie gewöhnlich, 60 Schüler aus den oberen Klassen, welche Theologie zu studiren beabsichtigen, freien Unterhalt. — Ferner erhielten freien Unterhalt in dem v. Szółdrskischen Convicte 11 u. in dem v. Lubrańskischen ebenfalls 11 Schüler. — Die Gesellschaft zur Unterstützung der lernenden Jugend zahlte für 11 Schüler der Anstalt das Schulgeld und unterstützte üerhaupt 19 Schüler theils durch Gewährung von Tischgeldern, theils mit Beköstigung, Kleidern und Büchern. — Das Mielżyńskische Stipendium bezieht der ehemalige Schüler der Anstalt Joseph Raatz, welcher in Breslau Naturwissenschaft studirt.

F. **Sammlungen:** 1. Die Gymasial-Bibliothek wurde durch folgende Werke erweitert:
a) an Geschenken, für die hiermit der ehrerbietigste Dank gesagt wird: M. Haupt: Zeitschrift für deutsch. Alterthum Bd. XI, 2, 3. — Eichwald: Naturhistorische Bemerkungen auf einer Reise durch die Eifel etc.; — Naturhistorische Skizze von Litthauen etc.; — Ueber das silurische Schichtensystem in Esthland etc.; — Beiträge zur Geologie etc.; — Zur Naturgeschichte des caspischen Meeres — vom hohen Ministerium. — Acta Tomiciana Tom. VII u. Orzechowski: Policya Król. Polsk., vom Herrn Gr. Titus Dzia-

dnego zaś nie przypuszczono do examinu ustnego dla oszukaństwa, którego się dopuścił w robocie piśmiennéj. Z pozostałych 12 uczniów, którzy składali examen ustny 1. i 2. Lipca r. b. jeden w examinie przepadł, reszta zaś otrzymała świadectwa dojrzałości; mianowicie:

		wiek	gimn.	kl. I.
1.	Alexander Akuszewski z Pietrzykowa.	ma lat 20,	był 10 l. w gimn.	2 l. w kl. I.
2.	Roman Czartoryski z Berlina	19½	5	2
3.	Alexander Dziedzieński z Poznania.	20	9	2
4.	Władysław Hahn z Piły	18	8	2
5.	Felix Klonowski z Paradyża	20	10	2
6.	Ignacy Nizieliński z Buku	20½	6½	2
7.	Herman Riedel z Poznania.	23	10	2
8.	Paweł Treplin z Poznania	20	4½	2
9.	Władysław Weigt z Lipowca	20	5	2
10.	Stanisław Żychliński z Węgierek	18¾	8	2
11.	Reinhold Schmidt z Rawicza.	23	½	½

Z tych mają zamiar poświęcić się teologii: Akuszewski, Dziedzieński, Klonowski, Nizieliński, Riedel, Weigt; prawu: Czartoryski, Hahn, Treplin; rólnictwu: Żychliński; budownictwu: Schmidt.

D. **Nagrody.** Uczniowie celujący pilnością i obyczajami, zwykle 2—4 z każdéj klassy, otrzymują książki, obrazy, mapy lub globusy geograficzne jako nagrody, na których zakupienie obraca się stała kwota 40 Tal. i procent z funduszu nagrodowego X. Prob. Kamieńskiego, wynoszącego 200 Tal. W roku zeszłym dostali nagrody następni uczniowie:

z kl. I. wyż.: *Kiełczyński, Mehlhose, Hochberger, Woliński;*
z kl. II.: *Jachliński, Manicki, Tabulski;*
z kl. III. wyż.: *Drwęski;*
z kl. III. niż. b.: *Sierakowski. Celichowski;*
z kl. III. niż. a.: *Czamański, Łabędzki;*
z kl. IV. b.: *Cybichowski, Wabiński;*
z kl. IV. a.: *Sobeski, Leporowski;*
z kl. V.: *Manicki, Mindykowski, Sobeski;*
z kl. VI.: *Głowacki, Wittkowski, Gruba;*
z kl. VII.: *Wittkowski, Sobecki;*

E. **Wsparcia.** Piąta część uczniów była uwolnioną od opłaty szkólnéj. W Alumnacie połączonym z gimnazyum naszém miało bezpłatne pomieszczenie, jak zwykle 60 uczniów z klas wyższych, którzy się teologii poświęcić zamierzają. Nadto utrzymywano bezpłatnie 11 uczniów w konwikcie Lubrańskich, i 11 w konwikcie Szółdrskich. Towarzystwo pomocy naukowéj dawało za 11 uczniów szkoły naszéj opłatę szkólną i wspierało w ogóle 19 uczniów dając im albo pieniądze na życie, albo téż płacąc za ich stół, odzienie i książki. Stypendyum Mielżyńskiego pobiera były uczeń gimnazyum Józef Raatz, który słucha w Wrocławiu nauk przyrodzonych.

F. **Zbiory.** 1. Biblioteka gimnazyalna pomnożyła się o następujące dzieła:
a) W darze złożono, za co niniejszém winne składamy dzięki: M. Haupta: Zeitschrift für deutsch. Alterthum Bd. XI. 2. 3. — Eichwalda: Naturhistorische Bemerkungen auf einer Reise durch die Eifel etc.; — Naturhistorische Skizze von Litthauen etc.; — Ueber das silurische Schichtensystem in Esthland etc.; — Beiträge zur Geologie etc.; — Zur Naturgeschichte des kaspischen Meeres — od Wysokiego Ministerstwa. — Acta Tomiciana tom. VII i Orzechowskiego: Policya król. Polsk., od pana hr. T. Działyńskiego.—

łyński. — Ovidii: Trist. ed. Loers, vom Königl. Prov. Schulcollegium. — Corn. Nepotis vitae, vom Herrn Kanzlei-Rath und Gutsbesitzer R. Mielcarzewicz. — Przegląd Poznański 1858, II, 1—4 und 1859, I, 1, von der Redaction des Przegląd. — Powieść z czasu mojego. — Sprawa polszczyzny i t. d. p. W. Bentkowskiego. — Choefory i t. d. Eschylosa; przekł. Z. Węclewskiego. — Agamemnon, trag. Eschylosa; przekł. Z. Węclewskiego. — Elektra, trag. Sophoklesa; przekł. A. Małeckiego. — Satyry Horacego i t. d. przeł. Dr. M. Motty. — Listy Horacyusza i t. d. przeł. Dr. M. Motty — vom Herrn Buchhändler J. K. Żupański. — Froriep: Fortschritte der Geographie und Naturgeschichte Bd. II—V. vom Bibliothekar der Anstalt.

b) Durch Kauf: Fortsetzungen: Encyclopädie von Ersch und Gruber; — Poggendorfs Annalen; — Grimms Wörterbuch; — Steph. thes. ling. u. s. w. — Ferner: Łukaszewicz: Krótki opis historyczny kościołów etc. T. I. II. — Lindemann: Materialien zu Aufgaben lat. Verse. — Kehrein: Katholische Kirchenlieder. — Ad. Stahr: Lessings Leben. — W. Schäfer: Göthes Leben. — Schönborn: Die Skene der Hellenen. — Libelt: Estetyka T. I. — Libelt: Dziewica Orleańska. — Maury (übers. v. Böttger): Physische Geographie des Meeres. — Külp; Experimental-Physik Bd. II. — Dove: Klimatologische Beiträge Bd, II. — Kremer: Wykład systemat. Filozofii. — A. Böckh: gesammelte kleinere Schriften; u. s. w.

2. Die Schüler-Lesebibliothek wurde auch in diesem Jahre durch Ankauf passender Werke ansehnlich vermehrt. Angeschafft wurden unter anderen: Giesebrechts Gesch., II Bde. Goebels Biblioth. gedieg. franz. Werke Fortsetzung u. a. Als Geschenke erhielt die Schüler-Lesebibliothek 1) vom Gymnasiallehrer Szulc I.: Przygody litewskie; 2) von dem Buchhändler Herrn Żupański: Marya Malczewskiego; Wspomnienie o Kownie; Marynia czyli rozmowy o pierwszych zasadach św. religii; List żelazny Małeckiego; Makbet, tłum. Koźmiana; pamiętniki o Samuelu Zborowskim p. L. S.; Zbiorek rzeczy swojskich, p. Estkowskiego; Droga do Boga; Bajki; Żywot Tadeusza Tyszkiewicza p. Kalinkę; O sposobie osiągnienia prawdy, przez Balmès; Żywot Dra. Marcinkowskiego; Legenda o królu Lechu — wofür wir im Namen der Schüler ehrerbietigst danken.

3. Die Bibliothek von Werken ehemaliger Schüler des Marien-Gymnasiums hat sich um folgende Werke vermehrt:

von Nr. 43—45 Werke vom Redacteur Ludwig Jagielski;
» 45—46 » Dr. Stanisl. Szenic;
» 46—47 » Dr. Wlad. Nehring;
» 47—48 » Cand. Franz Sempiński;
» 48—49 » Probst A. v. Prusinowski;
» 49—50 » Dr. Ludw. Wlad. Rzepecki.

4. Das naturwissenschaftliche Cabinet: Von dem ehemaligen Lehrer Joseph Jakubowski wurde ein schönes Exemplar von Viscum album, und von dem Quintaner Stephan Szółdrski zwei Exemplare von Coluber laevis geschenkt.

5. Das physicalische Cabinet: Eine elektrische Batterie von Grenet, eine telegraphische Alarmglocke, Modelle von Erd- und Wasserleitungen, eine Tangentonbussole, Weber's erdmagnetischer Induktions-Apparat, eine Sirene nach Oppelt und mehrere Labialpfeifen wurden angekauft.

Ovidiusza: Trist. ed. Loers, od król. prowinc. rady szkólnéj. — Korneliusza Neposa: Vitae od pana R. Mielcarzewicza. — Przeglądu Pozn. r. 1858, II, 1—4 i 1859 I, 1. od redakcyi Przeglądu. — Powieść z czasu mojego. — W. Bentkowskiego: Sprawa polszczyzny. — Choefory i t. d. Eschylosa, przekł. Z. Węclewskiego. — Agamemnon, trag. Eschylosa, przekł. Z. Węclewskiego. — Elektra, trag. Sophoklesa, przekł. A. Małeckiego. — Satyry Horacego i t. d. przeł. Dr. M. Motty. — Listy Horacyusza i t. d. przeł. Dr. M. Motty — od pana księgarza Żupańskiego. — Froriepa: Fortschritte der Geographie und Naturgeschichte II—V. od bibliotekarza instytutu.

b) Przez kupno: Ciąg dalszy Encyklop. Erscha i Grubera. — Poggendorfa Annal. — Grimm: Wörterbuch. — Steph. thes. ling. gr. i t. d. — Nadto Łukaszewicza: Krótki opis historyczny kościołów etc. T. I.—II. — Lindemann: Materialien zu Aufgaben lat. Verse. — Kehrein: Katholische Kirchenlieder. — Ad. Stahr: Lessings Leben. — W. Schaefer: Goethes Leben. — Schönborn: Die Skene der Hellenen. — Libelta: Estetyka. T. I. — Libelta: Dziewica Orleańska. — Maury (tłum. Boettgera): Physische Geographie des Meeres. — Külp: Experimental-Physik Bd. II. — Dowe: Klimatologische Beiträge Bd. II. — Kremera: Wykład systemat. filozofii. — A. Boeckh: Gesammelte kleinere Schriften i t. d.

2. Bibliotekę uczniów znacznie pomnożono i w tym roku przez zakupienie dzieł odpowiednich. Pomiędzy innemi zakupiono: Giesebrechta: Geschichte etc. II. — Goebela: Bibliothek gedieg. franz. Werke, ciąg dalszy i inne. — W darze odebrała biblioteka uczniów: 1) od naucz. gimn. p. Szulca I.: Przygody litewskie; 2) od pana księgarza Żupańskiego: Marya Malczewskiego; Wspomnienie o Kownie; Marynia czyli rozmowy o pierwszych zasadach św. religii; List żelazny Małeckiego; Makbet, tłum. Koźmiana; Pamiętniki o Samuelu Zborowskim p. L. S.; Zbiorek rzeczy swojskich p. Estkowskiego; Droga do Boga; Bajki; Żywot Tadeusza Tyszkiewicza p. Kalinkę; O sposobie osiągnienia prawdy, p. Balmès; Żywot Dra. Marcinkowskiego; Legenda o królu Lechu; za które w imieniu uczniów winne dzięki składamy.

3. Biblioteka dzieł wydanych przez byłych uczniów gimnazyum Św. Maryi pomnożyła się o następujace dzieła:

od Nr. 43—45 dzieła Redaktora Jagielskiego.
" 45—46 " Dr. Stan. Szenica;
" 46—47 " Dr. Wład. Nehringa;
" 47—48 " Kand. Franc. Sempińskiego;
" 48—49 " X. Prob. A. Prusinowskiego;
" 49—50 " Dr. Ludw. Wład. Rzepeckiego.

4. Gabinet histor. naturalnéj. Były nauczyciel Józef Jakubowski darował piękny exemplarz Viscum album, a uczeń kl. V. Stefan Szółdrski dwa exemplarze Coluber laevis.

3. Gabinet fizykalny pomnożono przez: baterją elektryczną Greneta; przez dzwon sygnałowy przy telegrafach; przez modele do przeprowadzania elektryczności przez ziemię i wodę; przez kompas magnesowy; przez Webera aparat indukcyjny dla magnetyzmu ziemi; przez sirenę i kilka piszczałek języczkowych.

V. Ordnung der Prüfung.

Donnerstag den 25. August.

Vormittags:

Nach vorangegangener Prüfung der Septima, beginnt um 8 Uhr die Prüfung der Gymnasial-Klassen in folgender Ordnung:

Gesang: Hymne von Ch. H. Rink.

SEXTA: Religion: Subr. *Bilewicz.* — Latein: Dr. *Mierzyński.*

Hierauf Vorträge der Sextaner:

Jaroslaw Leitgeber: Legenda wstępna v. Hołowiński.

Casimir Kliszewski: Die Rettung v. Haug.

QUINTA: Rechnen: Dr. *Wituski.* — Deutsch: Cand. *Sempiński.*

Hierauf Vorträge der Quintaner:

Carl Lindner: Chleb v. Ad. Gorczyński.

Adam Koszutski: Des frommen Kindes heiliger Christ von Rückert.

QUARTA A. u. B.: Französisch: Dr. *Łazarewicz.* — Geschichte: Dr. *Szulc.*

Hierauf Vorträge der Quartaner:

Leon Karłowski: Młody Witold v. Kraszewski.

Emil Merdas: Wilhelm Tell v. Lavater.

U.-III. A. u. B.: Mathematik: Dr. *Wituski.* — Geschichte: Dr. *Nehring.*

Hierauf Vorträge der Unter-Tertianer:

Franz Degurski: aus Pan Tadeusz v. Mickiewicz.

Casimir Znaniecki: Die Sonne bringt es an den Tag v. Chamisso.

O.-III. A. u. B.: Latein: G.-L. *Węclewski.* — Griechisch: Dr. *Wolfram.*

Hierauf Vorträge der Ober-Tertianer:

Casimir Szółdrski: Abschn. aus Joh. Bielecki v. Julius Słowacki.

Boleslaus Rzepecki: Monolog aus Schillers Jungfrau von Orleans; Aufzug IV, Auftritt 1.

Nachmittags, von 3 Uhr ab.

U.-II.: Religion: Reg. *Kantorski* — Griechisch: Dr. *Steiner.*

Hierauf französischer Vortrag des Unter-Secundaners

Bronislaus Drwęski: Le choeur des Alpes p. Victor de Laprade.

O.-II.: Latein: Prof. *Schweminski.* — Polnisch: *v. Przyborowski.*

Hierauf Vortrag des Ober-Secundaners

August Tabulski: die Werbung v. Nicol. Lenau.

I.: Mathematik: Dr. *Ustymowicz.* — Latein: Prof. *Wannowski.*

Gesang: Psalm 24 v. A. Niethardt.

NB. Nach der Prüfung der einzelnen Klassen wird der Stellvertreter des Directors die Prämien vertheilen und die Namen der nach den höheren Klassen versetzten Schüler verlesen. Darauf findet in den Klassenzimmern die Einhändigung der Zeugnisse durch die betreffenden Ordinarien statt.

V. Porządek popisu publicznego.

W Czwartek dnia 25. Sierpnia.

Przed południem:

Po popisie klassy VII. zacznie się o godzinie 8. popis klass gimnazyalnych w następującym porządku:

Śpiew: Hymn ułożony przez Ch. H. Rinka.

KLASSA VI.: Religia: X. Subr. *Bilewicz.* — Język łaciński: *Mierzyński.*

Potem będą deklamowali uczniowie klassy VI.:

Jarosław Leitgeber: Legenda wstępna p. Hołowińskiego.

Kazimirz Kliszewski: Die Rettung p. Hauga.

KLASSA V.: Rachunki: Dr. *Wituski.* — Język niemiecki: Kand. *Sempiński.*

Potem będą deklamowali uczniowie klassy V.:

Karol Lindner: Chleb p. Ad. Gorczyńskiego.

Adam Koszutski: Des frommen Kindes heiliger Christ p. Rückerta.

KLASSA IV. A. i B.: Język francuzki: Dr. *Łazarewicz.* — Historya powszechna: Dr. *Szulc.*

Potem będą deklamowali uczniowie klassy IV.:

Leon Karłowski: Młody Witold p. Kraszewskiego.

Emil Merdas: Wilhelm Tell p. Lavatera.

KLASSA III. NIŻSZA A. i B.: Matematyka: Dr. *Wituski.* — Historya powsz.: Dr. *Nehring.*

Potem będą deklamowali uczniowie klassie III. niższéj:

Franciszek Degurski: Ustęp z Pana Tadeusza p. Mickiewicza.

Kazimirz Znaniecki: Die Sonne bringt es an den Tag p. Chamisso.

KLASSA III. WYŻSZA A. i B.: Język łaciński: N. g. *Węclewski.* — Język grecki: Dr. *Wolfram.*

Potem będą deklamowali uczniowie klassy III. wyższéj:

Kazim. Szółdrski: Ustęp z Jana Bieleckiego p. Juliusza Słowackiego.

Bolesław Rzepecki: Monolog z Dziewicy Orleańskiéj Szyllera; Akt IV. Scena 1.

Z południa, od godziny 3.

KLASSA II. NIŻSZA: Religia: X. Reg. *Kantorski.* — Język grecki: Dr. *Steiner.*

Poczem będzie deklamował uczeń kl. II. niższéj:

Bronisław Drwęski: Le choeur des Alpes p. Wiktora de Laprade.

KLASSA II. WYŻSZA: Język łaciński: Professor *Schwemiński.* — Język polski: *Przyborowski.*

Poczem będzie deklamował uczeń kl. II. wyższéj:

Augustyn Tabulski: Die Werbung p. Mik. Lenau.

KLASSA I.: Matematyka: Dr. *Ustymowicz.* — Język łaciński: Professor *Wannowski.*

Śpiew: Psalm 24. ułożony p. A. Niethardta.

UWAGA. Po odbytym popisie każdéj klassy rozda zastępca Dyrektora nagrody i odczyta nazwiska uczniów posuniętych do klass wyższych; poczem Ordynarjusze w klassach wręczą uczniom świadectwa.

Die nach der Prüfung übliche Schlussfeierlichkeit zur Entlassung der Abiturienten findet in diesem Jahre nicht statt: weil in Folge der angeordnet gewesenen Mobilmachung die diesjährigen Abiturienten um 4 Wochen früher, als es sonst der Fall gewesen wäre, geprüft und darauf auch gleich entlassen wurden.

Zur Beachtung in Bezug auf das künftige Schuljahr.

Die Anmeldung und Prüfung der aufzunehmenden Schüler aus der Stadt Posen, findet Montag den 3. October c.; die der auswärtigen dagegen Dienstag den 5. October c. und zwar die Anmeldung jedesmal von 8—9 Uhr, die Prüfung von 9—12 Uhr im Gymnasialgebäude statt.

Die neu aufzunehmenden Schüler haben bei ihrer Meldung: 1. einen Taufschein; 2. einen Impfschein; 3. ein Zeugniss über den zuletzt erhaltenen Unterricht vorzulegen, und zur Aufnahme-Prüfung Papier und Federn mitzubringen.

Die Eröffnung des Unterrichts im neuen Schuljahre erfolgt Mittwoch den 5. Octob. um 9 Uhr mit einem feierlichen Gottesdienst in der Gymnasialkirche, worauf sich die Schüler in die betreffenden Klassenräume begeben.

Besonderer Aufmerksamkeit werden Aeltern und Vormündern folgende Bestimmungen empfohlen:

1. Von denjenigen gegenwärtigen Schülern, welche beim Beginn des neuen Schuljahres, den 5. October, sich Vormittags nicht in ihren Klassen eingefunden haben, wird, wenn sie ihre, durch wichtige Gründe veranlasste spätere Zurückkunft nicht vorher dem Director angezeigt haben, angenommen, dass sie die Anstalt verlassen haben. Eine Annahme derselben könnte nur dann noch erfolgen, wenn die für jede Klasse bestimmte feste Zahl von Schülern — VI. und V. 70, IV. 60, sonst 50 — durch die neu aufgenommenen noch nicht erreicht wäre.
2. Knaben, welche das 11. Jahr vollendet haben, können nach Sexta nur dann aufgenommen werden, wenn nicht durch jüngere Knaben schon die für diese Klasse bestimmte Normalzahl erreicht ist; dasselbe gilt für Quinta und Quarta in Bezug auf Knaben, die das 13. und resp. 14. Jahr erreicht haben.
3. Von einem nach Sexta aufzunehmenden Knaben werden besonders folgende Kenntnisse mit Strenge gefordert: Bekanntschaft mit den Lehren des Elementar-Katechismus; geläufiges und logisch-richtiges Lesen in polnischer, sowie geläufiges und wenigstens mechanisch-richtiges Lesen in deutscher Druckschrift; Vermeidung grober orthographischer Fehler beim Dictiren, in deutscher, besonders aber in polnischer Sprache; Geläufigkeit in den vier Species mit unbenannten ganzen Zahlen.
4. Von einem nach Septima aufzunehmenden Knaben werden gefordert: wenigstens mechanisch-richtiges Lesen in beiden Landessprachen, besonders in der polnischen; Befähigung kurze Sätze in beiden Sprachen in leserlicher Handschrift niederzuschreiben; Bekanntschaft mit der Addition und Subtraktion in unbenannten ganzen Zahlen und mit dem Einmaleins.

In Vertretung des Directors
Prof. Dr. Rymarkiewicz.
Inspector.

Zwyczajna po popisie uroczystość zakończenia roku szkólnego dla pożegnania abituryentów nie odbędzie się w tym roku; gdyż z powodu nakazanéj mobilizacyi abituryenci tegoroczni o cztery tygodnie prędzéj, niżby byli powinni, examen złożyli i zaraz potem od uczęszczania do klassy uwolnieni zostali.

Uwiadomienie tyczące się przyszłego roku szkólnego.

Uczniowie nowi zgłaszać się będą do examinu w gmachu gimnazyalnym: z miasta Poznania w Poniedziałek dnia 3. Października, zamiejscowi zaś we Wtorek dnia 4. Października i to od 8—9 godziny, poczém bezpośrednio od 9—12 examen ich się odbędzie.

Każdy uczeń nowy zgłaszając się do examinu winien mieć z sobą: 1. metrykę; 2. świadectwo szczepionéj ospy i 3. zaświadczenie z nauk w ostatnim czasie pobieranych; również popowinien do examinu przynieść z sobą papier i pióro.

Nauka w nowym roku szkólnym rozpocznie się w Środę dnia 5. Października o godz. 9 uroczystém nabożeństwem w kościele gimnazyalnym, po którém uczniowie do swoich klass się udadzą.

Szczególniéj zwraca się uwagę rodziców i opiekunów na następne rozporządzenia:

1. O uczniach obecnie w instytucie będących, którzy przy rozpoczęciu nowego roku szkólnego, tj. 5. Października, do klass swych nie powrócą, ani też o powodach opóźnienia swego uzasadnionego poprzednio Dyrektora nie zawiadomią, przyjmie się, że instytut opuścili. Późniéj przyjęci by być mogli w takim tylko razie, gdyby liczba uczniów dla klassy każdéj przeznaczona (dla kl. VI. i V. 70, IV. 60, w innych 50) nie była jeszcze dopełnioną przez nowo przyjętych.
2. Chłopcy, mający lat 12 skończonych, do klassy VI. wtenczas tylko będą przyjęci, jeżeli ilość uczniów młodszych nie dosięgnie liczby dla téj klassy przeznaczonéj. Tudzież do kl. V. i IV. pod tym samym warunkiem przyjmie się chłopców, którzy skończyli rok 13. resp. 14. życia.
3. Od chłopca, który chce być przyjęty do kl. VI. żąda się koniecznie, aby dokładnie był obeznany z naukami elementarnego katechizmu; biegle i łoicznie-dobrze czytał po polsku jako też biegle i przynajmniéj mechanicznie-dobrze po niemiecku, aby pisał bez błędów ortograficznych po niemiecku, a mianowicie po polsku — i dokładnie umiał cztery działania z ilościami nieoznaczonemi.
4. Od chłopca, który chce być przyjęty do klassy VII., żąda się, aby przynajmniéj czytał mechanicznie-dobrze w obudwóch językach krajowych, mianowicie w polskim; aby umiał krótkie zdania w obudwóch językach czytelnie napisać i znał dodawanie i odciąganie liczb całych nieoznaczonych i tablicę mnożenia.

W zastępstwie Dyrektora
Prof. Dr. Rymarkiewicz.
Inspektor.